

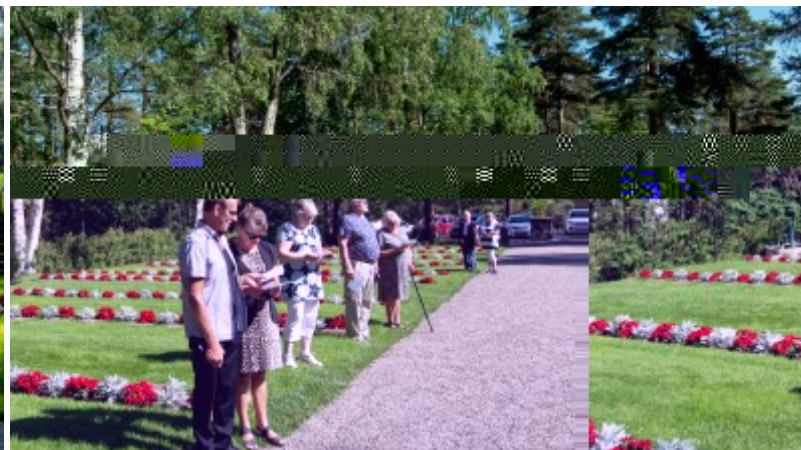
Joululehti Tervakset 2018

Sukeuseura Tervo-Tervonen ry:n jäsenlehti

Sukukokous Sotkamossa 29.7.2018

Kuvat: Hannu Mustonen

Sukuseuran vuosikokouskuvat löytyvät sivulta 28.

▲ Sepeleen laskuun osallis-
tuvia sankarihautausmaalla.

Sepeleen muistomerille laskivat Tarja Tervo-Heikkinen ja Juha Tervo; airueina olivat Marja-Leena Timonen ja Kirsti Tervo (oik.).

Seuran esimies Timo Tervo puhui
ennen sepeleen laskua.

Marja-Leena Timonen
valmistelelee seuran ar-
pajaisia.

Aila ja Juha Tervo myymäs-
sä sukuseuran tuotteita.

Alma Tervonen-Sapošnikova Vuon-
nisesta toi seuralle monia tuliais-
ia, mm.
kuvassa näkyvät tuohiruusut.

Raimo Tervo
lauloi säestäjä-
nään Antti Kor-
honen.

Kokousyleisöä.

Kari Tervo esitelmöi Sotkamon Tervojen asuinpaikoista.

Tässä numerossa

Sukukokous Sotkamossa	2
Hyvä sukuseuran jäsen	3
Sukuseuran hallitus ja toimihenkilöt	4
Hallitus uudistuu	4
Perhepalsta	5
Anna Tervo 80 vuotta	6
Oma valinta - yrittäjäys asenteena	8
Joulukortin lyhyt historia	9
Sukuseurojen yhteinen tapaaminen Kainuun Opistolla 28.7.2018	10
Sari Karjalaisen esitelmöi Kainuun Opistolla 28.7.2018	12
Vuosikokous Sotkamossa 29.7.2018	13
Alma Tervosen muistelu	13
Kuusijuhla vuonna 1955	16
Tähtiartisti Raimo Tervo	17
Sydämen asialla	18
Tervokset Pattijoella	19
Tervon perhe sodan jaloissa 1918	20
Terveisiä toimituksesta	25
Pikkukuovi-kuva voitokas Sveitsissä ..	26
Seuran vuosikokous Sotkamossa	28

Tervakset

joululehti 2018

Sukuseura Tervo-Tervonen ry
perustettu v. 1984 Paltamossa

<http://tervotervonen.sukuseura.fi>

[https://fi-fi.facebook.com/
sukuseuratervotervonen/](https://fi-fi.facebook.com/sukuseuratervotervonen/)

Toimituskunta
Kirsti ja Timo Tervo

Painopaikka
Julkaisuapu Oy Delta Helsinki

Ilmoitushinnat

koko sivu 80 €, ½ sivua 40 €
ja ¼ sivua 20 €

Etukannen kuva
Tikli
Ari Tervo Kajaani

Hyvä sukuseuran jäsen!

Tänä vuonna sukukokouksemme pidettiin Sotkamossa. Ennen Sotkamon kokousta sukuseuralaisilla oli mahdollisuus osallistua Paltamon Mieslahdessa Kainuun sukuseurojen yhteiskokoukseen. Ohjelma Mieslahdessa oli erittäin monipuolinen ja tapahtuma oli muutenkin onnistunut. Mieslahden tilaisuuden sisältöä on selostettu sisäsivuilla, ja Sotkamon kokouksen kuvia löytyy sivuilta 2 ja 28.

Vuosikokouksessa vaihtui kaksi hallituksen jäsentä. Toinen hallituspaikka vapautui viime vuonna valitulta hallituksemme varaesimieheltä Mauno Palolta, joka menehtyi viime talvena vaikeaan sairauteen. Toinen paikka vapautui, kun seuramme pitkäaikainen hallituksen jäsen Marja-Leena Timonen halusi luopua sukuseuratehtävistään. Molempien poisjääminen on seuran toiminnan kannalta suuri menetys. Mauno lähti viime vuonna Joutsan kokouksessa rohkeasti mukaan hallitukseen, vaikka hänellä oli tieto terveystilanteestaan. Hänen uransa hallituksessa jäi vain valitettavan lyhyeksi. Marja-Leenan ura taas on ollut pitkä ja ansiokas. Hän on mm. toiminut seuran sihteerinä pitkähkön ajan. Maunon ja Marja-Leenan tilalle kokous valitsi Ritva Aitoahon Hyvinkäältä ja Kari Tervon Sotkamosta. Toivotan uudet jäsenet lämpimästi tervetulleiksi seuran hallitukseen. Ritvan ja Karin esittely löytyy sivulta 4. Kiitokset sukukokouksen onnistumisesta kaikille järjestelyihin osallistuneille, erityisesti sihteerillemme Tarjalle.

Vuoden 2019 sukukokous on tarkoitus pitää ”lyhyen kaavan” mukaan Kajaanissa. Tällöin ohjelmassa on vain sukukokous ilman muuta ohjelmaa. Toivottavasti pääsette kuitenkin osallistumaan!

Suomessa on jatkettu maamme 100 vuoden takaisten tapahtumien muistelemista ja erityisesti vuoden 1918 sisällissodan surullista satoa ja kauheuksia. Tässä lehdessä Hannu Tervo kertoo yhden tarinan tuon ajan tapahtumista, s. 20. Antoisia lukuhetkiä tämän kertomuksen ja lehden muidenkin juttujen parissa!

Toivotan kaikille

*Hyvää joulua 2018
ja onnellista uutta vuotta 2019!*

Timo Tervo
sukuseuran esimies

Sukuseuran hallitus

Tervo Timo, esimies
Rastaantie 44, 70340 Kuopio
p. 040 828 3652
timou.tervo@gmail.com

Tervo Kari, varaesimies
Urheilukatu 23, 88600 Sotkamo
p. 040 8485543
kari.e.tervo@gmail.com

Aitoaho Ritva
Sähkökatu 47 as. 39, 05800 Hyvinkää
p. 044 328 5144
ritva.aitoaho@gmail.com

Leinonen Kaija
Kuurnantie 76 C, 87200 Kajaani
p. 050 402 1775
kaijahellevi.leinonen@gmail.com

Mäkinen Terhi
Lepikontie 2a, 88300 Paltamo
p. 040 735 1030
terhi.makinen@paltamo.net

Tervo Juha
Kumpukiventie 1, 90240 Oulu
p. 044 240 2802
tervojuhae@gmail.com

Tervo Osmo, rahastonhoitaja
Viisarimäentie 221, 41660 Toivakka
p. 040 090 1625
osmo.tervo@luukku.com

Tervo-Heikkinen Tarja
sukuseuran sihteeri
Romanianraitti 3, 70820 Kuopio
p. 040 779 7972
tarjath@live.fi

Tervonen Ilpo
Halosentie 55, 98100 Kemijärvi
p. 040 569 8720
ilpo.tervonen@kemijarvi.fi

Toimihenkilöt

Tervo Kirsti
Tervakset-lehden toimittaja
Rastaantie 44, 70340 Kuopio
p. 040 536 0024
kirsti.tervo@gmail.com

Tervonen Lauri
www-sivut
Nuottakunnantie 3 D 21
02230 Espoo
p. (09) 881 1430
lauri.tervonen@xx.com

Hallitus uudistuu

Vuosikokous valitsi hallitukseen kaksi uutta jäsentä, Ritva Aitoahon o.s. Tervo Hyvinkäältä ja Kari Tervon Sotkamosta.

Ritva Aitoaho

Ukkini Juho Tervo oli isäntänä Sotkamon Tipasojan Piippolassa. Isäni Nikke syntyi siellä. Minä synnyin äidin kotona Alapihassa äidinäidin ollessa kättilönä. Isä rakensi meille Ritalehto-nimisen oman kodin Lykinnön kylälle. Siellä minä ja sisarukseni, 1 sisko ja 3 veljeä, vietimme lapsuutemme. Opintojen jälkeen menin töihin Kajaaniin. Siellä tapasin aviopuolisoni ja saimme kaksi lasta. Mieheni opiskelujen ajan asuimme Oulussa, muutimme takaisin Kajaaniin, sieltä muutimme Forssaan ja muutamien vuosien jälkeen Heinolaan Esso-yrittäjiksi, sieltä Lahteen Esso huoltoasema- ja autovuokraamoyrittäjiksi. Kun huoltoaseman toiminta loppui, meille jäi pelkäämään autovuokraamotoiminta, jota minä hoidin yksin 9,5 vuotta mieheni kuoleman jälkeen. Sinä aikana olin aktiivisesti mukana Lahden yrittäjänäisten toiminnassa.

Eläkkeelle jäätyäni muutin Hyvinkäälle lähelle tyttärenti perhettä. Täällä olen aktiivisesti mukana Hyvinkään kaupungin marttojen toiminnassa. Olen jäsenenä useammassa yhdistyksessä, mm. tässä sukuseurassa, johon liityin sisareni kanssa 1992 isämme kuoleman jälkeen. Hän oli ollut jäsenenä seuran perustamisen alkuajoista lähtien.

Kari Tervo

Kari Esa Tervon suku on asunut Sotkamossa 1600-luvulta lähtien. Aulis- isän ja Liisa-äidin kotipaikka on Sotkamo, joskin he muuttivat muutamia vuosia sitten Kajaaniin.

Kari Tervo toimii aktiivisesti kotiseututyössä ja on myös koko maakunnan kulttuuriympäristöjen tutkija ja tallentaja. Hän on puheenjohtajana Sotkamo-seurassa, jossa hän on myös vastannut alueen kotiseutumuseon kehittämisestä. Kari on myös valtakunnallisesti tunnettu hirsirakentamisen ja -korjaamisen asiantuntija, jonka keräämää tietotaitoa hyödynnetään jatkuvasti mm. kotiseututyössä eri puolilla maata. Yhdistystoiminnassa hän on osallistunut aktiivisesti kirjahankkeisiin ja luentoihin, vetänyt vanhojen rakennusten korjauskursseja sekä laatinut ympäristö- ja rakennustutkimuksia.

Toiminimellään Hirsitohtori Kari toimii yrittäjänä Sotkamossa, ja toiminta-alueena on pääasiassa Kainuu: työtehtävät ovat kaikenlaisten rakennusten rakennussuunnittelua ja -valvontaa kunnille ja yksityisille. Kari on puheenjohtajana puuyhdistys Vuoliaisessa. Kari on naimisissa, perheessä on kaksi aikuista lasta. *

Perhepalsta

Onnittelemme pyöreitä vuosia täyttäneitä*

90 vuotta

Leea Nissinen, Leppävirta
Yrjö Tervonen, Kotka
Ellen Tervo, Sotkamo
Lea Tervonen, Helsinki
Eila Lappeteläinen, Kemi

80 vuotta

Anna Tervo, Kajaani
Helena Kyllönen, Kajaani
Anja Koskela, Kajaani
Lissu Tervonen, Tampere
Helli Tervo, Haapavesi
Irja Kojo, Imatra
Esteri Hast, Kemi
Terttu Komu, Lieksa
Marja Koponen, Kajaani

70 vuotta

Ritva Oikarinen, Hyrynsalmi
Marja-Leena Hast, Trolhättan, Ruotsi
Timo Tervo, Kuopio
Kaija Tervo, Oulu
Anja Toivanen, Kajaani
Tervo Olavi, Marietta, USA
Anja Häkkänen, Järvenpää
Marja-Leena Timonen, Oulu
Terttu Tervo, Joensuu
Osmo Tervo, Toivakka
Kirsti Tervo, Kuopio

60 vuotta

Anna-Liisa Tikkanen, Saarenkylä
Paula Kiemunki-Keijälä, Janakkala
Irma Wilska, Punkaharju
Irja Tervonen, Varkaus

**tilanne lehden painoon mennessä*

Uudet varsinaiset jäsenet

Riitta Tervo, Oulu, jäsennumero 541
Mauri Tervo, Oulu, jäsennumero 542
Marja Malinen, Kuhmo, jäsennumero 543
Alma Saposhnikova, Vuonninen, Venäjä, jäsenno 544
Kalevi Hassinen, Oulu, jäsennumero 545
Kari Tervo, Sotkamo, jäsennumero 546

Poisnukkuneet**

Marja Salmi, Helsinki, jäsenno 330
Aino Tervo, Lampsijärvi, jäsenno 408
Yrjö Tervonen, Kotka, jäsenno 389
Mauno Palo, Lautiosaari, jäsenno 527

***omaisilta julkaisulupa*

Rippijuhla

*Anneli ja Matti Tervosen
tyttärentytär Elsi-Anniina pääsi
ripiltä 22.7.2018. Mukana juhli-
sa oli myös eno perheineen ja
muuta läheisiä.*

Kuvan lähetti Anu Määttä.

Perhepalsta

Ylioppilas

Santeri Heikkinen sai ylioppilaslakin keväällä 2018.

Kuvan lähetti Tarja Tervo-Heikkinen.

Syntymäpäivät

Kirsti ja Timo Tervo viettivät yhteistä 140-vuotis syntymäpäiväjuhlaansa Saarisen Heikkilässä syntymäpäiviensä puolivälissä 5.7.2018 lähisukulaisten ja kyläläisten kanssa.

Kuva: Miika Pulkkinen.

Anna Tervo 80 vuotta

Teksti: Kirsti Tervo; kuvat: Anna Tervon kotialbumi

Anna Kaisa Tervo, o.s. Seppänen, syntyi Paltamon Kiveslahden Jaakkolassa 14.12.1937. Olavi-puolisonsa kanssa Anna on tehnyt vuosikymmenten ajan sukututkimusta, ja kun syntymäpäivää juhlittiin viime vuoden lopulla, pyysimme Annaa kertomaan elämänvaiheistaan ja tekemästään sukututkimuksesta.

Lapsuus ja taustani

Synnyin ennen sotaa joulukuussa 1937 Oulujärven Niskanselän rannalla, korpipaikassa, jossa ei ollut sähköjä, ei teitä. Isäni **Jaakko Seppänen** oli syntynyt v. 1890 Kiveslahden Petäjäniemessä, joka oli Jaalangan Lassilan torppa. Torpparilain tullessa kruunu otti maita talollisilta, ja niin mummolasta tuli kruunun torppa. Myöhemmin torpat voi lunastaa itselle pientiloiksi, ja isänikin sai omaksi tilan, jonka nimeksi tuli Jaakkola. Ukkineni **Kalle Seppänen** oli syntynyt Paltamon Paltaniemellä. Hänen isänsä sotilas Juho Seppäsen kuollessa oli Kalle-

ukkineni vasta 9-vuotias. Sotilastalosta oli perheen muutettava pois, ja Kalle lähetettiin Sotkamoon sukulaistaloon. Kallen äiti Reeta Kilpeläinen meni Kiveslahden Petäjäniemeen emännäksi leski Nils Anttoselle. He kutsuivat ukkini Kallen Sotkamosta luokseen. Ukki Kalle meni avioon Jaalangasta ko-

Päivänsanakaria olivat juhlimassa Anna ja Olavi Tervon lapsien Marjon ja Markun perheet, Terttusisaren ja Olavin veljet perheineen sekä seurakunnan pastori.

toisin olevan Anna Mari Karjalaisen kanssa. Isäni Jaakko avioitui Kaisa Leinosen kanssa. Lapsia heille syntyi neljä poikaa ja kolme tyttöä, lapsista kaksi poikaa kuoli pienenä. Kaisa kuoli viimeisen lapsen synnytykseen vuonna 1932. Isäni avioitui v. 1935 äitini **Impi Väisäsen** kanssa, joka oli syntynyt v. 1895 Paltamon Melalahdessa. Äidilläni oli yksi tytär mennessään avioon isäni kanssa. Isälläni ja äidilläni oli kaksi tyttöä, joista minä olin nuorempi. Isäni kuoli v. 1939, kun olin vajaat kaksi vuotta vanha. Perheeseemme kuuluivat äitini ja neljä lasta, velipuoli, siskopuoli, sisko ja minä. Veli kävi armeijan, ja parin kuukauden perästä alkoi jatkosota.

Vieläkin näen unia sota-ajasta. Muu väki meni pellolle, ja meitä penskoja neuvottiin menemään ojaan, jos pommikoneita tulee – niin me katsottiin veden yltäessä kaulaa myöten, miten koneet lensivät matalalla Vaalan siltaa pommittamaan. Paltamon sillan pommitukseen aikaan äiti oli hakemassa jauhoja ja olimme siskon kanssa kahdestaan kotona, sängyn alla pimeässä. Veli oli lomalla ja tuli ennen äitiä. Oli turva, veli oli kuin isä meille.

Kun miehet olivat sodassa, naiset tekivät porukalla töitä, niittotyöt, perunat ja muut hoidettiin yhdessä ja mentiin auttamaan heikompia. Yhteisöllisyys oli voima. Kun rauha tuli ja veli palasi kotiin, oli helpompaa. Lapsuus oli köyhää. Muistan, että kerran kun pyysin leipää, äiti sanoi, ettei ole. Päätin, että en ikinä ranttuile ruuasta enkä pane menemään hukkaan. Elämä parani, pientä karkaa hoidettiin ja äiti hankki lisää elantoa hieromalla.

Koulu ja työ

Meidän kylällä ei ollut koulua, mutta kylälle yhteen taloon perustettiin koulu, jossa nuorin oppilas oli 10-vuotias ja vanhin 16-vuotias. Vuosittain suoritettiin kaksi luokkaa. Kova halu olisi ollut päästä opiskelemaan, mutta ei ollut rahaa. Kunnalta pyysin avustusta Kansanvalistusseuran kirjukurssia varten, mutta en saanut.

Työ alkoi pöllisavotassa veljen kanssa, jolla oli oma palsta tehtävänä. Parkkasin pöllejä päivät, ja yöt nukuimme jossakin autiossa talossa siskonpetillä. Viikonloppuna menimme kotiin. Kesällä kalastimme nuotalla ja unet jäi aika vähiin. Aamulla aikaisin piti olla järvellä ja päivällä heinäniitylle ja illalla taas nuotan vetoon. Kalatkin piti siivota

myyntikuntoon. Vanhempaa siskoani pyydettiin töihin postiin, mutta hän ei lähtenyt. Minä lähdin – olin silloin 19-vuotias. Siellä tuli into päästä hankiutuman parempaan työhön. Niinpä pyrin kaupakouluun ja pääsin Kajaaniin opiskelemaan. Siellä tapasin Olavin. Koulun loppuessa menimme kihloihin, ja kun hän sai opintonsa päätökseen Oulussa ja työjakso Etelä-Suomessa loppui, menimme vihille vuonna 1964. Esikoisemme Marjo syntyi seuraavana vuonna. Asuimme appivanhempien luona Kajaanin Kuurnassa.

Olin koulun jälkeen työssä postissa, mutta eräänä päivänä Kauppatutkia kävellessäni ajattelin kysyä paikkaa Osuusliikkeestä. Sainkin paikan säästökassanhoitajana. Kainuun Osuusliikkeen siirryttyä Ouluun olin yhden kesän Oulussa ja sen jälkeen tein työtä eri paikoissa, verotoimistossa, prikaatilla ja kaupungin palveluksessa, kunnes 55-vuotiaana siirryin ”eläkeputkeen”. Nyt oli tilaa uudelle harrastukselle.

Sukututkimusharrastus

Sukujen historia oli kiinnostanut meitä molempia alusta alkaen. Työ alkoi seurakunnan arkistoja tutkimalla. Perusteellisempi sukututkimus Olavin kanssa alkoi 1970-luvulla. Kun lapset olivat menneet nukkumaan, mentiin kirjastoon. Saimme kahdeksi tunniksi vuoron tutkia mikrofilmejä. Luku-laite oli kirjaston yläkerrassa, ja kävipä kerran niin, että olimme unohtaneet ajan kulun mutta kirjastonhoitajakin oli unohtanut meidät. Kello oli kaksi yöllä, kun laittauduimme ulos. Myöhemmin voimme pyytää uudessa kirjastossa käyttöömmä muitakin aineistoja kuin Kajaanissa olevat.

Ensin tutkimme Tervojen historiaa, koska mummu tunsikin aika paljon suvun historiaa. Tervojen kirjaa tehdessä pääsimme mikrofilmeillä 1880-luvulle asti. Pääsimme tutkimaan Sotkamon kirkkoherranvirastoon pariaksi päiväksi viikossa. Työ kesti monta vuotta, ja tutkimus valmistui v. 2011. Vanhojen käsialojen tulkintaan ja hyvien vinkkien saantiin olivat sukututkimuskurssit Oulussa ja Kajaanissa tarpeen. Tervojen jälkeen kohteeksi tuli Seppäset, minun sukuni. Siitä tutkiminen laajeni ukkien ja mummujen puolelle.

Olemme olleet Olavin kanssa mukana perustamassa monia sukuseuroja. Olavin äiti oli Tolosia, ja yhdeksänkymmenvuotiaana mummun ansiosta suvun tutkiminen alkoi kiinnostaa. Isäni äiti oli

Karjalainen, ja siksi olen tutkinut myös Oulujärven Karjalaisia. Väisästen sukuseuralle annoin aika nivaskan materiaalia, jotta saadaan Savo ja Kainuu yhdistettyä. Yhteistyö Heikkisten kanssa jatkuu. Nykyään olen aika paljon yhteyshenkilönä sukuseurojen välillä, kun ihmiset haluavat tietää sukulaisistaan. Jonkin verran olen tehnyt sukupuita ystävälle ja sukulaisille.

Sukututkimusharrastus on pannut ymmärtämään vanhaa aikaa ja niiden ihmisten elämää, joka on ollut niin vaikeaa tämänpäiväiseen elämään verrattuna.

Kesäisin on aika tehdä muuta: kerätä metsämarjoja, lakkoja, mustikkaa, puolukkaa ja omasta pihasta mansikoita niin paljon kuin jaksaa syödä.

Viherpeukalon saalista tältä kesältä.

Aikaisemmin kalastettiin paljon mökkijärvellä, mutta nyt on se harrastus himmentynyt. Jos sukututkimus onkin kesätauolla, niin auta ja varjele kun talvi tulee, silloin ei pysy erossa koneesta! *

Oma valinta - yrittäjäyys asenteena

Teksti ja kuva: Marja-Leena Timonen

Yksi Suomen K-ruokakauppaketjun kaupoista sijaitsee Pyhätunturilla. Kauppiaina Pyhätähdessä aloittivat Inkeri ja Kari Kaakkurivaara vuonna 1991. Sukupolvenvaihdos tehtiin vuonna 2016, jolloin vastuun kaupasta ottivat lapset Keijo Kaakkurivaara puolisonsa Taina Hautamäen kanssa sekä Pasi ja Henna Kaakkurivaara. Sidos Tervo-Tervosiin on Inkerin äidin kautta.

Kari ja Inkeri Kaakkurivaara perustivat rohkeasti kyläkaupan Kemijärven Tapionniemeen vuonna 1983, entisen toimintansa lopettaneen yksityisen kaupan paikalle. Karilla takana oli työkokemusta omasta pienkonefirmasta ja Inkerillä myyjän työstä vaatetusliikkeessä. Kuuden vuoden kuluttua heillä oli kaksi kauppaa, sillä he siirtyivät kauppiaksi myös Pelkosenniemen kirkonkylään. Työntekijöitä palkattiin lisää. Kun Pyhätunturille rakennettiin tilat kauppaa varten, kauppiaspariskunta halusi siirtyä sinne kauppiaksi; ensin vuonna 1991 K-extra-kauppiaksi ja vuonna 1998 K-Market Pyhätähteen. Heillä oli jälleen kaksi kauppaa, mutta kirkonkylän kaupasta voitiin luopua vähitellen.

Perheen ja työn yhdistäminen on välillä ollut työlästä, sillä kaikki lapset ovat syntyneet jo ennen kauppiasuran alkua. Lomien pitäminen on

Inkeri Kaakkurivaara (oik.), Keijo Kaakkurivaara ja Taina Hautamäki luottavat tunturikaupan tulevaisuuteen.

jäänyt vähäiseksi vuosien ajan, samoin yhteiskunnallinen ja sosiaalinen osallistuminen. Inkeri toteaa: ”Jos valinta on joskus mietityttänyt, niin ajattel, että omapa on ollut valinta.”

Perheyrittäminen työllistää

Yrittäminen, osaaminen ja usko pärjäämiseen kannattelevat jo toista sukupolvea. Epäonnistumisen mahdollisuuksista huolimatta kova työ on tuottanut tulosta, kahden työntekijän yrityksestä on kasvanut 35 vuodessa yritys, joka työllistää sukupolvenvaihdon jälkeen **Keijon, Tainan, Pasin** ja **Hennan**. Heidän lisäksi vakituisia työntekijöitä on neljä. Sesonkiaikoina työntekijöiden määrä lisääntyy, silloin se on 10 - 11. Kaupan aukioloaikojen pidentyminen ja vuorotyö edellyttävät lisätyövoimaa, jota parhaillaan haetaan.

Inkeri ja Kari ovat kauppiaiden tukena aina tarvittaessa, käytännössä miltei päivittäin. Työ on erilaisten sijaisuuksien hoitamista ja muita tehtäviä. Perheyrittämisessä työ on intohimo, osaaminen ja usko pärjäämiseen kannattelevat jo toista sukupolvea. Omia lapsia ja kolmatta sukupolvea kauppa on työllistänyt nuoruudesta alkaen antamalla heille muun muassa kesätyötä.

Palvelut monipuolistuneet ja aukioloajat pidentyneet

Palveluita tarjotaan kaikkina viikonpäivinä niin turisteille kuin kuntalaisillekin. Osa vakituisista

asiakkaista on tullut hyviksi tutuiksi vuosikymmenten aikana. Sesonkiajat ovat pidentyneet jonkin verran. Tällä hetkellä ulkomaisten turistien huomattavimmat ryhmät ovat englantilaisia, hollantilaisia, ranskalaisia ja saksalaisia. Venäläisiä turisteja on aiempaa vähemmän.

Elintarvikkeiden ja matkamuistojen lisäksi kaupassa toimii postin ja Veikkauksen palvelupiste, Alkon noutopiste sekä apteekin lääkekaappi ja polttoainemyynti. Asioinnin yhteydessä voi nostaa käteistä rahaa ja piipahtaa tunturikaupan kahvilassa. Yhteistyö muiden alueen yrittäjien kanssa toimii hyvin.

Pyhän tulevaisuus ja maltillinen kehittäminen

Tunturikaupan tulevaisuuden kehittäminen etenee Pyhän matkailun kehittymisen myötä. Eri-ikäiset asiakkaat tarvitsevat kauppaa, ja etenkin nuorten aikuisten ja perheiden palveluiden tarpeet muuttuvat. Palveluiden tarvitsijoiden ääni on tärkeä kehittämisessä. Uusi, nuori kauppiassukupolvi on rakentanut omakotitalon Pyhätunturiin ja haluaa kehittää alueen palveluita. Heidän vanhemmat lapsensa asuvat jo muualla. Maltillinen kehittäminen pienentää yrittämisen riskejä, mutta perheyrittäjänsä jäsenet luottavat tulevaisuuteen. Perustajat ottavat vähitellen enemmän omaa aikaa, jolloin on mahdollisuus harrastuksiinkin.*

Joulukortin lyhyt historia

Joulukortit ovat alun perin Englannista: ensimmäistä tunnettua korttia painettiin vuonna 1843 Lontoossa 1000 kappaletta. Joulukortit saivat nopeasti suosiota ja levisivät ympäri Eurooppaa, vaikka Keski-Euroopassa uuden vuoden lahjat ja tervehdykset olivat olleet pidempi perinne. Kuitenkin Saksaan syntyi 1860-luvulla joulukorttiteollisuutta, joka menestyi hyvin ja hallitsi parikymmentä vuotta Euroopan markkinoita.

Varhaisimmat Suomeen tulleet kortit olivat saksalaisia ja ruotsalaisia. Vanhin Suomessa lähetetty joulukortti tunnetaan vuodelta 1871. Suomessa joulukorttien lähettäminen yleistyi merkittävästi 1920-luvulla. Eniten lähetettiin saksalaisia ja ruotsalaisia kortteja, mutta venäläisiäkin oli liikkeellä. Ensin korttien lähettely oli varakkaiden ja kaupunkilaisten tapa, myöhemmin myös maaseudun asukkaat ja työväestö alkoivat lähettellä kortteja.*

Lähde: Wikipedia

Sota-ajan joulukortti. Lähetetty 13.12.1941 rintamalta kotiväelle.

Sukuseurojen yhteinen tapaaminen Kainuun Opistolla Mieslahdessa 28.7.2018

Teksti: Kirsti Tervo; kuvat: Timo Tervo ja Tarja Tervo-Heikkinen

Ensimmäistä kertaa kokoontui 13 kainuulaista ja Kainuussa toimivaa sukuseuraa yhteiseen tapaamiseen. Tarkoitus oli tiivistää yhteistyötä, josta kaikki seurat hyötyisivät. Osallistujia oli runsaasti ja päivän anti monipuolinen. Ohjelma alkoi pienoiskonsertilla, jossa Kainuun Pelimannit johtajanaan **Terho Lämsä** vei kuulijoita suomalaiseen ja ulkomaiseen sävelmaailmaan, kaiken kaikkiaan avaresti käsitettyyn kansanmusiikkiin: kuultiin Rissan Lassin kappaleita, kansanlauluja, sottiiseja, jenkkaa mutta myös uudempaa musiikkia - ei siis haitannut, vaikka Kaustisten musiikkijuhlille ei olisi-kaan päässyt, sillä tasokasta soitantaa ja musisointia oli tarjolla.

Kainuun pelimannit esiintymässä.

Tervehdyssanoissaan järjestelytoimikunnan puheenjohtaja **Matti Kemppainen** pohdiskeli, olisiko seuraaviin yhteiskokouksiin paikallaan kutsua ulkomailta sinne muuttaneita sukulaisia – se olisi melkoinen haaste.

Paltamon uusi kunnanjohtaja, syntyjäänkin paltamolainen **Pasi Ahoniemi** totesi, että omien sukujuurtensa ja paikkakuntansa tuntemus antaa sosiaalista pääomaa muuttuvassa maailmassa. Hän toivotti kunnan puolesta uusia asukkaita tervetulleiksi ihmisen kokoiseen yhteisöön nyt kun Kainuu elää nousukautta.

Opetusneuvos, dosentti **Jorma Keränen** oli omilla kyläkulmillaan kertomassa kainuulaisten sukujen levinneisyydestä ja ajasta ennen Kainuun uudisasuttamista noin vuosista 1000 eKr. vuoteen 1552 jKr.

Jääkauden jälkeisellä ajalla on Oulujärven ympäristössä käyty kauppaa, ihmiset ovat liikkuneet ja kauppatavaroita on hankittu, päivässä on kuljettu useita peninkulmia. Kainuun vanhimmat suksilöydöt – liuku- ja potkusukset - ovat tuhansien vuosien takaa. Taitavasti tehty karhunpäänuijakin on 4500 vuotta vanha.

Asukkaista vanhimmat, saamelaiset, elivät eristyneissä oloissa ja heitä oli Kainuussa keskiajalle asti. Nykyään heitä on Suomessa pari tuhatta, kaikkiaan 20 000.

Karjalais-venäläinen vaikutus tuntui v. 1323 rajanteon jälkeen, Kainuu oli itäisessä vaikutuspiirissä ja Kuhmon kaakkoisosasta kuului 10 taloa Vatjan viidennekseen. Nimistö muuallakin Kainuussa kertoo näistä vaikutuksista, mm. Iivantiira, Lentua, Mikitajärvi.

Pohjanmaan eränkävijät kävivät 1500-luvulla Limingassa kalastamassa, niin että vielä v. 1550 lähes 120 venekuntaa kävi kalastamassa verkkoineen. Yhdellä venekunnalla saattoi olla 33 verkkoa. Hauet kuivatettiin kapakalaksi.

Ennen savolaisten v. 1552 joukkomuuttoa (140 perhettä) olivat savolaiset jo asuttaneet Limingassa 10:tä taloa ja maksaneet veroa. Myös eräsijoja oli noin 100.

Kansallisarkiston sivuilta voi löytää tietoja mm. vanhoista sukunimistä <http://digi.narc.fi/digi/dosearch.ka?sartun=290473.KA>

Sari Karjalainen esitteli geneettistä sukututkimusta, joka toimii perinteisen sukututkimuksen rinnalla. Sari Karjalaisen esitelmän referaatti on sivulla 12.

Kimmo Kemppainen kertoi tekeillä olevasta ”Kainuun sukujen alkuvaiheet” -teoksestaan, jon-

Sukuseurojen yhteiskokoukseen osallistui runsaasti eri sukuseurojen jäseniä. Esitelmäänsä pitämässä Jorma Keränen

ka lähteinä ovat läänin ja voudin tilit, väenottoluettelot, oikeuksien pöytäkirjat sekä kirkonkirjat.

Tapaamisessa eri sukujen jäsenet voivat tutustua toistensa esittelypöytiin, tavata vanhoja tuttuja ja sukulaisia sekä tutustua uusiin. Monet sukuseurat jatkoivat omaa sukutapaamistaan samana päivänä omalla vuosikokouksellaan, mutta Tervo–Tervosten sukujuhla jatkui Sotkamossa. ✱

Esitelmöitsijät Mieslahdessa

Jorma Keränen

Sari Karjalainen

Tervo-Tervosten esittelypöytä Mieslahden sukuseurojen yhteistapaamisessa.

Kimmo Kemppainen

Sari Karjalaisen esitelmä **”Geneettinen sukututkimus perinteisen tukena”** **Mieslahdessa Kainuun opistolla 28.7.2018.**

Teksti: Kirsti Tervo

Sari Karjalainen esitteli geneettistä sukututkimusta, joka toimii perinteisen sukututkimuksen rinnalla. Hän on tehnyt 19 vuotta perinteistä sukututkimusta, mutta kun DNA-tutkimus tuli Suomeen v. 2006, hän lähti itseopiskellen mukaan vuonna 2008. Sari Karjalainen kertoi taustat ja sen, miksi testejä tehdään ja millaisia testejä on olemassa. Seuraavaksi esitellään lyhyesti luennon alkuosa, jossa kerrotaan dna-testauksesta yleisesti.

Mitä on geneettinen sukututkimus?

DNA-testeillä pyritään tutkimaan joko oman tai toisen henkilön suvun vaiheita tai keskinäisiä sukulaisuussuhteita.

Tutkimuksessa käytetään hyödyksi myös perinteistä sukututkimusta. DNA-tutkimus ei ole kertaluontoinen, vaan voi jatkua vuosikautia. Näytettä säilytetään (FTDNA) jopa 25 vuotta. Uusien testauksien tullessa tulee uutta tietoa, sillä genetiikka on nopeasti kehittyvä tieteenala. DNA-testi ei anna valmiita sukupuuta eikä se ole vaihtoehto perinteiselle sukututkimukselle. Geneettisen sukututkimuksen painopiste on kauempana historiassa kuin mihin perinteisellä sukututkimuksella voi päästä.

Mitä tehdä ensimmäiseksi?

Ennen testien käyttöä pitää miettiä, mitkä ovat tavoitteet, mitä tietoa haluaa geenitestillä löytää. Testi ei ole ihmekone, joka antaa heti kaikenkattavat tiedot, vaan se vaatii perehtymistä ainakin vähän. Pitää selvittää, mitkä testit auttavat tavoitteeseen pääsemisessä. Perinteinen sukututkimus pitää olla pohjana. On syytä varautua myös yllätyksiin, sekä positiivisiin että negatiivisiin.

Testejä tehdään siksi, että niillä pyritään vahvistamaan tai kumoamaan väärät tiedot perinteisestä sukututkimuksesta. Esimerkiksi suvussa saattaa olla useita haaroja, joiden jäljittäminen perinteisin sukututkimuskeinoin voi olla vaikeaa sekä sukulaisuuden löytäminen tämän vuoksi hankalaa. DNA-testaus löytää myös geneettistä perimää

kauemmas kuin arkistolähteistä löytyy ja lisäksi mm. kirkonkirjojen, tuomioasiakirjojen tai henkikirjojen tiedoissa on keskimääräisesti virheitä yli 5 prosentissa.

DNA

Jokaisella elollisella on olemassa genomi, ja ihmisen DNA:ssa on kooditettu tieto, miten ihminen on rakennettu ja miten mikäkin toimii. Kun ihminen lisääntyy, tämä tieto välittyy lapselle ja hänestä eteenpäin. Jokaisessa ihmisessä on noin puolet perimästä äidiltä ja puolet isältä; se, mitä perimme vanhemmilta on sattumanvaraista. Y-DNA (isälinjainen DNA) siirtyy lähes muuttumattomana isältä pojalle.

Mutaatiot

Mutaatiot syntyvät aina isän ja pojan välissä, ei esim. isoisan ja lapsenlapsen välissä. Mutaatiolla tarkoitetaan periytyvää tai pysyvää muutosta sukusolujen osissa. Mutaatio välittyy tytärsoluille ja seuraaville sukupolville aiheuttaen myös niissä mutaattisolujen tai -yksilöiden synnyn. Mutaatio voi aiheuttaa toisinaan vakavan sairauden tai rakenteen muutoksen, useimmiten se on kuitenkin harmiton.

Tarkemmin DNA-tutkimuksesta ja testeistä voi lukea Sari Karjalaisen artikkelista *Dna-testaus sukututkimuksen tukena* nettisivuilta.*

<https://www.familytreedna.com/groups/white-sea-karelian-families/about/news>

Vuosikokous Sotkamossa 29.7.2018

Teksti: Kirsti Tervo

Perinteisesti seuramme on viettänyt kesäkokousta joka toinen vuosi kaksipäiväisenä. Tänä vuonna ensimmäisenä päivänä kokoonnuimme Kainuun sukuseurojen yhteiseen ohjelmaan (ks. tarkemmin s. 10—12), ja toisena päivänä Sotkamoon.

Sotkamossa osallistuimme aluksi jumalanpalvelukseen Sotkamon kirkossa, minkä jälkeen laskimme seppeleen Sotkamon sankarihaudoille. Lounaan jälkeen vietimme kotoisasti yhteistä juhlaa Ravintola Messissä, jossa paikkakunnan mies, tähtiartisti v. 2018 kreivi **Raimo Tervo** lauloi **Antti Korhosen** säestäessä hanurilla. Arkkitehti **Kari Tervo**, sotkamolainen hänkin, kertoi Sotka-

mon Tervojen asuinpaikoista, joista hänellä oli laajasti tietoa. Kuvia Sotkamon kokouksesta on sivulla 2 ja takakannessa (s. 28).

Yllätysvieraita itärajan takaa saimme, kun **Alma Tervonen-Sapošnikova** Vuonnisesta toi terveisensä: mm. käsitöitä, valokuvia, muistelmia, kirjallisuutta ja kartan kotikylästä. Alla olevassa tekstissä Alma kertoo evakkomatkasta Vuonnisesta Arkangelin alueelle. Alman tarinoita löytyy myös Karjalan Sivistysseura ry:n vuonna 2016 julkaisemasta e-kirjasta *Alman tarinoita Vuonnisesta*.

Näin oli elämä tänään. Oli onnea ja rauhaa. Huomenna on kokonaan toista.

Alma Tervonen-Sapošnikovan muistoja "Karjalan heimo" -lehdestä 2011: 3-4

Jokaisella kylän asukkaalla oli omat työt. Aikuiset tekivät töitään kolhoosissa, vanhukset ja lapset kotona.

Minä, vajaa viisivuotias tyttönen, sain kuin sain, inttäen, että minut puettiin parhaaseen leninkiin. Se oli tulipunainen, paljon koristeita, rintarossi ja vieläpä vyö. Siinä minä olin, kauhean mahtava mielestäni. Juoksin rantaan ukin luo, joka puuhasi jotakin verkkojen kanssa. Ukki puuhaili vain huvikseen. Hän oli umpisokea.

Hyppelin ja kysyin ukilta, olenko minä kaunis. Sitten menin pienen vasikan luo, joka oli aitauksessa. Kysyin myös siltä, onko leninki kaunis. Se katsoi minua ja lopulta sanoi, äänsi ämmööö! ihmettelin, että mitä, ämmökö, mummi?

Ämmö on tuolla, sanoin ja viittasin taloon päin. Lopulta karkasin toisen ämmön luo. Olin muka itsestäni ylpeä ja viekas, kun pääsin karkuun. Kun olin liian pieni, en tajunnut, että mummit jo aikoja sitten olivat sopineet tästä asiasta, jotta kun minä karkuri tulen, niin mummi nostaa valkoisen pyyheliinan pitkään seipääseen. Niin toinen mummi näkee asian olevan kunnossa.

Näin oli elämä tänään. Oli onnea ja rauhaa. Huomenna on kokonaan toista.

Minut herätti mummi.

- Herää tyttöseni, nouse, pukeudumme nopeasti. On kova kiire.

Alma Tervonen-Sapošnikova Tervo-Tervosten sukukokouksessa Sotkamossa 2018.

Kuva: Timo Tervo

En muista paljon mitään, mutta joitakin kuvia jäi mieleen. Näistä asioista on paljon muisteltu, kerrottu, niin, että yleinen kuva pysyy mielessä aina.

En tietenkään tajunnut, mitä oikeasti tapahtuu. Aikuiset itkivät, sinne tänne juoksentelivat, pakkasivat, käärivät vaatteitaan. Karja oli päästetty navetasta irti. Eläimet harhailivat itseksensä.

Oli kesäkuu vuonna 1941. Näin alkoi sota meidän kohdalla.

Ulkona oli väkeä. Kyläläisiä, miehiä, sotilaita kiväärit olalla. He huusivat, että nyt on nopeasti päästävä tiellä! Huonokuntoiset vanhukset ja lapset lastattiin kärryihin. Käsky oli annettu nopeasti, tavaraa sai ottaa vain sen verran, mitä jaksoi kantaa.

Sanottiin, että ottakaa vain tavarat, joita lähiaikoina tarvitsette, sota ei kestä kauaa, vain muuta-

man päivän verran. Niin hevoset kärryineen alkoivat vetäytyä tielle. Meidän kärryssä oli vain ukki ja minä. Muut kylän asukkaat kulkivat jaloin, omien hevostensa perässä. Oli vissiin kauhistuttava kulkue: itkevä, huutava ja rukoileva! Luultavasti oli aivan totisesti kova kiire. Rajalta Lonkan kylän kautta oli vain 37 kilometriä Vuonaiseen. Sakemanni ja suomalainen joukkue oli päässyt nopeasti etenemään. Vuokkiniemestä tuli toinen siipi ja toinen seilasi aluksilla pitkin Kuittijärveä.

Pakolaiset ehdivät kylän toiseen päähän, kun alkoi kuulua jonosta parkua sekä huutoa ja itkua.

– A voi-voi, a voi-voi, kylä palaa!

Niin se oli, kaikki parhaat talot ja laitokset pistettiin tuleen, etteivät jäisi viholliselle. Vihollisen armeija kun tuli kylään, niin kylä leimusi tuleessa, eikä Vuonnisen kylässä ollut enää yhtään asukasta jäljellä.

Puna-armeijalaisia sen sijaan oli. Kovat taistelut olivat käynnissä kylässä, Kursmajärvellä, Vuonnisjoella, Korpijärvessä, Hirvijärvessä ja aina Kiiskis-kukkuloilla saakka. Sotaa riitti, ei yksi viikko vaan viisi vuotta.

Ihmis- ja hevoskaravaani kulki Uhtuata kohti. Sinne oli viitisenkymmentä kilometriä. Levättiin usein. Alkupäivinä ruokaa oli. Meillä oli iso kori lehmien antia, kalaa, leivonnaisia, särkiä, kalakukkoa ja kaikkea muuta. Äiti ja mummi paljon leipoivat, yleensä syötiin omaa ruokaa.

Matkalla oli kamalaa se, että piti usein juosta metsään, sillä vihollisen lentokoneet jahtasivat pakolaisia sekä tiellä Vuonista kohti kulkevaa sotaväkeä. Yhtäkkiä ilmestyi aina jostain monta lentokonetta, jotka syöksisit tultaan.

Minulta pääsi kova itku, kun kaikki ihmiset karkasivat metsään, mutta ukki jätettiin kärryihin. Minä en mitenkään voinut ymmärtää, että ukki oli umpisokea. Kotona Vuonnisessa hänellä oli kuulemma rappusilta lähtien vedetty lanka vessaan, navettaan ja veneeseen. Lankaan oli kiinnitetty kolme keppiä ja niiden avulla hän pääsi, minne halusi.

Navettaan hän kävi puhelemaan lehmille ja silittelemään niitä. Hän hyväili niitä ja puhui lempeästi. Venevalkamaan ja veneeseen hän kävi nostelemassa verkkoja ja airoja. Hän joi vettä veneessä olevalla kauhalla ja pesi kasvonsa aina hiljaa puhellen jotain. Nämä pienet askareet olivat kaiketi sokean miehen elämää.

Ukki-Simanalla oli sodan alkaessa ikää yli 80 vuotta. Hänellä oli ikää 10 vuotta, kun minun ukin

isä ilmestyi sukukirjoihin. Olisikohan se minun ukki ollut rakkauslapsi? Niinä vuosinahan kulki paljon norjalaisia, ruotsalaisia, tanskalaisia ja muita noilla alueilla. Myös Arkangelin arkistokirjoissa häntä nimitetään nimillä Ans, Jans, Janson ja Amos. Muut ovat sukukirjoissa Tervasovia, mutta minun isäni on Tervonen.

No, se siitä, nukkukoot rauhassa, asia ei kuitenkaan selviä koskaan.

Matka jatkui. Päästiin Tetrivaaraan. Siellä lypsettiin lehtiä, jotka ehdivät tulla perässä. Maitoa oli paljon. Juotiin ja syötiin. Osa maidoista täytyi kaataa maahan. Minnepä niitä olisi säilötty? Uhtualle päästyä ei pysähdytty, vaan jatkettiin ohitse. Kiiskisessäkään ei annettu levätä, ohitse vain! Siellä asui Simo-sedän perhe. He olivat vastassa meitä vuonnisporukkaa, mutta se oli viimeinen tapaaminen viiteen vuoteen.

Ainakin Kuusenvaaraan saakka mentiin jalkapatikalla ja hevoskärryillä. Siellä oli paljon evakoita. Oli sotilaita, jotka kokosivat mukaan sotaan kelpaavia miehiä.

Koolla oli myös paljon karjaa. Maito lypsettiin maahan, syötiin, mitä jaksettiin. Myös ohikulkeville sotamiehille juotettiin maitoa ja annettiin mukaankin. Teurastettiin elukoita. Syötiin. Viskattiin metsään, sillä liha meni pilalle, kun oli kuuma kesä. Asuttiin teltoissa, havuista tehdyissä korsun tapaisissa majoissa tai vain kuusen alla.

Kuusenvaarassa söimme viimeisiä kertoja kyläiksi, sillä siitä alkoi kaikille viisivuotinen nälkä.

Eräänä aamuna tuli monta kuorma-autoa. Kaikki ihmiset kuormattiin autoihin ja vietiin Vianan Kemiin. Kemissä oltiin jonkin aikaa. Kemin asemaa pommitettiin kovasti. Evakoita toimitettiin minne vain.

Me ja paljon muita asuimme koululla. Simanaukki kuoli Kemissä.

Kohta meidät kuormattiin härkävaunuihin ja matka kohti Arkangelia alkoi.

Ainakin meidän vaunussa oli paljon ihmisiä. Oli väkeä kuin tynnyrissä sillejä.

Junamatka kesti kuukausia kunnes olimme Koonassan asemalla, sitten Kotlasin asemalla. Oli kovat pakkaset ja lunta maassa. Juna kulki hitaasti. Vissiin joka asemalla, pylvään luona jossakin metsän reunassa seisottiin viikkokausia.

Jokaisessa vaunussa oli metallitynnyreistä laitetut uunit, kamiinat. Jokaisen vaunun asukkaiden piti hankkia itse polttopuut. Metsän reunaan kun pysähdyttiin, niin kaikki, jotka suinkin jaksoivat,

ryntäsivät metsään kirveet ja justeeri-sahat mukanaan. Se oli pakko. Muuten olisimme kaikki kuolleet kylmään, jos ei nälkään.

Asemilla jaettiin leipää. En tiedä minkä verran, kun olin niin pieni. Meidän kaikkien, tai ainakin vaunun vanhimman, piti hankkia kaikkia varten vettä.

Kenellä oli mitä keitettävää, niin mukissa tai kattilassa keitettiin uunin päällä. Kiehutettu vesi oli aina isossa kattilassa. Jokaisessa perheessä oli kaiketi mukana jonkin verran rahaa.

Tässä Kotlasin asemalla evakkojärjestö jakoi porukan, kenet minnekin. Hevosilla ja autoilla tuli päälliköitä, jotka ottivat kyliin ja kaupunkeihin ihmisiä tavaroineen. Ne, jotka jätettiin junaan, jatkoivat matkaa pohjoiseen kohti Arkangelia, Ljupetskin alueelle.

Meidät ja muita perheitä vietiin itää kohti, Jarenskin kaupungin ohitse kylään nimeltään Miksingora. Siellä melkein kaikki evakot kuolivat nälkään vuosina 1941 - 1942.

Vuosina 1941 - 1942 Vuonnisessa oli joitakin perheitä. Isä oli työarmeijassa siellä jossain lähellä sekä muita Vuonnisen miehiä, joita ei vielä ehditty ottaa sotaan.

Oli Maliikin Ivanin perhe ja Lettijev-Omelien vaimo Nasto kahden tytön kanssa. He olivat jo vähän isompia. Alunperin me asuimme samassa talossa ja samassa huoneessa. Nälkä alkoi näpistellä kaikkien vatsaa kovasti. Jos jollakin oli mukana joitakin tavaroita, ne oli jo aikoja sitten vaihdettu ruokaan paikkakunnan asukkailta. Kerjämällä ei saatu mitään. Aika harva antoi leipäpalan tai muuta. Minä kävin kerjuulla vain yhden kerran ja itkien tulin pois. Emäntä viskasi minulle vain perunan ja huusi jotakin perään. Paikkakunnan asukkaat nimittelivät meitä valkoisiksi, valkosuomalaisiksi karelikeiksi...

Leipä oli kortilla, 200 grammaa päiväksi, eikä muuta mitään.

Ensimmäisen kahden vuoden aikana kuolivat melkein kaikki evakot. Vuoden 1942 kesällä kuolivat nälkään minun isäni ja mummi. Siihen aikaan me asuimme omituisessa hylätyssä talossa. Tänä vuonna pantiin vähän perunaa maahan.

Äiti kun sai jostain perunan tai kaksi, niin hän itukohdasta kuori vahvemmassa ja sitten ne palat säilytettiin ja keväällä hellästi pantiin maahan. Niistä kasvoi jonkin verran perunaa. Seuraavana vuonna tuli enemmän ja sitten taas enemmän.

Työkykyisten piti käydä kolhoosissa töissä. Oli

pakko. Työ oli raskasta ja päivä pitkä. Kylässä oli vain vanhuksia, naisia ja lapsia sekä joitakin miehiä, jotka eivät kelvanneet sotaan.

En tiijä, millä keinolla me jäimme eloon. Jauhon sekaan laitettiin pettua. Myös heinät kelpasivat meille ruuaksi. Söimme nokkoset, suolaheinät, hukanputket ja paljon muita heiniä ja kukkia. Niistä tuli vatsaan kipuja, yleinen huono vointi ja joillekin kuolema.

Töissä piti käydä joka tapauksessa, jaksoi tai ei.

Lopulta vuonna 1943 jotkut saivat marjoja tai sieninä, jos löysivät. Lapset eivät voineet mennä metsään yksinään. Ympäristössä oli paljon susia sekä kaikenlaisia ryöväreitä.

Näinä evakkovuosina minä en voinut käydä talvisin ulkona, koska ei ollut minkäänlaisia jalkineita.

Aika meni, elää täytyi. Työ oli kovaa, mutta oli myös hyvää mieltä. Kun oli elo korjattu ja viljat puitu, niin kolhoosissa järjestettiin juhla. Juhla järjestettiin puimalassa. Se oli korkein kylän mäki. Se oli puhdas kaikesta raskasta, koska mäellä kävi kova tuuli. Puitu vilja vietiin sieltä säilöön.

Kesä oli lopussa ja syystyöt olivat päättyneet. Ainakin meille nälkäisille se oli unelmaa.

Juhlapäiväksi teurastettiin jokin eläin, oli perunaa, vihanneksia ja tuoretta juuri leivottua leipää. Pitkällä pöydällä oli kaikkea ruokaa. Yhdessä rivissä oli monta pöytää. Kylän väki ja evakot istuivat lavitsoille ja saivat syödä. Syödä!

Lapsia ei päästetty pöytään, lapset olivat vanhempiensa vierellä. Minä piilottelin äitini selän takana ja äiti minulle aina antoi jotakin syötävää. Voi, miten kaikki olikin maukasta!

Lisäksi ympäri pöytää kiersi iso varsikauha kädessä käteen. Siinä oli inhottavan hajuista nestettä. Sitä jokainen joi niin paljon kuin halusi. Kun juoma kauhasta loppui, sitä laskettiin siihen lisää. Se oli kai kiljua tai pontikkaa, en tiedä. Muistan, että äitini ei ainakaan juonut.

Sellainen ruokapäivä oli kerran vuodessa ja kaiketi se oli aina syyskuulla.

Vuoden 1943 syksy oli jo rikkaampi. Sen lisäksi, että oli tuo 200 gramman leipäannos, itsellä alkoi olla säilössä vähän marjaa ja omaa perunaa.

Teen asemasta käytettiin marjoja sekä mustikan ja puolukan lehtiä. Kahvista eivät paikkakuntalaiset tienneet mitään.

Jos äidille muistui mieleen kahvi, hän paahtoi jossain tulella kauraa ja ohraa. Sen jälkeen se piti

murskata isolla naulalla tai petkeleellä astiassa. Jo hop, siinnä oli kahvi!

Sokerista ei myöskään ollut mitään hajua. Suola pidettiin koko ajan säästössä, jotta yksikään muru ei vain häviäisi. Tulitikut olivat maan kalleinta tavaraa. Niitä piti pitää piilossa aivan hengen uhalla.

Kun pidettiin tulta uunissa, niin hiillos peitettiin hyvin tuhalla, jotta aamulla sitten saatiin taas avattua tuhka ja sytytettyä tuli hiilistä halkoihin uudelleen palamaan.

Peseytymässä käytiin kesäisin joessa. Joki oli aina lähellä. Talvisin peseydyimme altaassa. Kuka lie antanutkaan äidille ison altaan. Vuosina 1943-

1944 alettiin evakoille antaa vähän viljaa työpalloiksi.

Lopulta alkoi tulla tietoja, että alueita on vapautettu. Jokaisen sydämessä syttyi kipinä, joka leimahtaisi heti, jos tulisi tieto, että Karjala on vapaa.

Sinä syksynä äiti alkoi valmistella kapsäkkiä, johon hän varasi jyviä, jauhoja ja muuta, mitä sai kerättyä. Minä ajattelin, että sinnepä myö taas olemma lähössä...

Minun kysymyksiini äiti virkkoi, että vuotahan, jospa se päivä vielä valkenee. Niin tapahtui ja kohta olimme jo asemalla.

Nyt ei muuta kuin ilon itku! Mutta ilo oli vielä kaukana.*

Kuusijuhla vuonna 1955

Teksti: Kirsti Tervo

Joulua on juhlittu niin kauan kuin kouluja on ollut ja koululaiset ovat saaneet juhlan jälkeen kunnon joululoman. Koulujen kuusijuhla oli 1950-luvulla maalaiskylissä koko kylän yhteinen. Sen jälkeinen loma kesti monta viikkoa, oltiinhan koulussa lauantaisinkin.

Ensimmäiseen kuusijuhlaan valmistautuminen on jäänyt pysyvästi mieleeni. Juhlaa odotin jännittäen, enhän tiennyt, mitä olisi tulossa. Yksi erikoinen tapahtuma oli joululahjojen arvonta. Jokainen kirjoitti lapulle nimensä ja opettaja valvoi arvontaa. En muista, kenelle minun piti antaa lahjani, mutta sen muistan, että opettaja oli nostanut minun arpani. Ennen juhlaa tai juhlassa muistettiin myös koulutovereita joulukortein. Yläluokkien tytöt olivat tilanneet postitse joulukorttivalikoimia, ja saimme pikkupennosillamme ostaa kortteja heiltä. Oli pieniä ja isoja kortteja, tonttu- ja seimiaiheisia, uskomattoman hienoja minun mielestäni!

Me alakoululaiset rupesimme harjoittelemaan tonttu- ja keijuleikkejä, ja olin keiju, pukuna valkoinen harsomekko ja kevyet siivet. *"Hvää iltaa, hyvää iltaa, pienet tontut te.."* Joululauluja harjoiteltiin niin, että nytkään ei ole vaikeuksia niiden laulunsanojen muistamisessa. Harjoitukset tiivistivät tunnelmaa, ja edellisenä päivänä tuotiin joulu-kuusikin suurimman luokan nurkkaan. Yläluokkalaisten saivat koristella kuusen. Steariinikynttilöille oli omat pidikkeet. Suurta ihailua sai myös eräs

yläluokkalainen poika, joka sai peittää luokan kaksi taulua jouluaiheisilla piirroksillaan. Hän käytti väriliituja, joita en ollut tiennyt olevan olemassa-kaan.

Kuusijuhla alkoi muistini mukaan päivän hämartyessä, ja perheenjäsenetkin pääsivät mukaan ennen navettatöitä. Minulla niin kuin kaikilla muillakin oli juhlavaatteet – minulla se tarkoitti äidin ompelemaa uutta mekkoa. Jokainen luokka - koulu oli kolmiopettajainen, noin 80 oppilaan koulu – esitti ohjelmansa, laulettiin yhdessä *"Enkeli taivaan"* ja joululaulut. Joulupukkikin, jonka tunnistimme kyllä mukavaksi naapurin isännäksi, tuli istuskelemaan huonoa selkäänsä ja pitkää matkaa valitellen. Mukava oli joulupukki. Laulettiin hänellekin. Sitten hän antoi tonttujen jakaa meille paperipussit, joissa oli omena ja jotakin muuta pientä hyvää. Saimme myös joulukortteja sekä lahjat, joiden saajat oli arvottu.

Mitä jäi enimmäisestä joulusta? Sain opettajan antaman lahjan: hienot kuttaperkkaiset siniset nukenvaunut. Sain ankaran kuumeen, olihan pakkas-talvi ja se keijun harsomekossa keinuminen olisi vaatinut lämpimämmät tilat. Leikki oli kuitenkin koko kuusijuhlakin yhden kuumetaudin arvoinen! Sentalvisesta oman kodin joulusta en muista mitään, mutta seuraavat joulut muistan kuusineen ja itsehtyne joululahjoineen.*

Tähtiartisti Raimo Tervo

Teksti: Kirsti Tervo

Vuonna 2009 Tervaksissa kerroimme sotkamolaisen **Raimo Tervon** harrastuksista: museoautoista ja laulusta. Minnepä ne olisivat kadonneet? Tämän vuoden uutinen on Tähtiartistikilpailun voitto. Jo lapsesta asti vahva lauluharrastus on kestänyt. Raimo Tervo on laulanut ykköstenoria 90-luvun alusta asti Sotkamon mieslaulajissa. Solistitehtäviä ja yksinlaulutilaisuuksia on riittänyt kevyen musiikin puolella, ja vuonna 2003 Lavatähti- ja Mediatähtikilpailussa Raimo eteni semifinaaliin saakka. Tämän vuoden helmikuussa pidetyssä Tähtiartisti-laulukilpailussa Raimo pääsi neljän, eri puolella Suomea pidetyn karsinnan jälkeen n. 800 laulajan joukosta sarjansa Superfinaaliin ja voitti sen.

Tähtiartisti-laulukilpailu on valtakunnallinen iskelmä- ja tanssimusiikin laulukilpailu, jonka järjestää vuosittain Ohjelmatalo Naplit Show. Kilpailu on saanut suuren suosion etenkin pohjoisemmassa Suomessa. Kuninkaallisille sävelletyillä ja sanoitetuilla kappaleilla on nimekäs tekijäkaarti.

Kilpailut käydään ensin aluetasolla, jossa lauletaan karaoketaustoin alkukilpailu ja aluefinaali. Tämän jälkeen tulevat orkesteritaustaiset semifinaali- ja finaaliosuudet. Sekä alue- että semifinaalissa on yleisöäänestys. Semifinaalin yhteydessä on myös studio-osuus. Semifinaali ja finaali ovat kaksipäiväisiä kilpailuja. Finaalista valitaan vielä parhaat Superfinaaliin, jossa ratkotaan laulajien lopullinen paremmuusjärjestys.

Tähtiartistikisassa on sarjat eri-ikäisille mies- ja naislaulajille. Sarjoja on kolme laulajien iän mukaan: nuorimmat ovat kuninkaallisia, keskiryhmä ruhtinaallisia ja vanhimmat kreivillisiä. Raimo valikoitui yli 300 laulajan joukosta Kreivi-sarjan superfinaaliin.

Raimo kertoo, että kilpailu ei ollut helppo, sillä myöhään yöhön piti odottaa omaa lauluvuoroaan. Kokenut laulaja kuitenkin hallitsi tilanteen ja selvitti osuutensa voitokkaasti. Tuomarit antoivat pis-

teet ja kaikissa yleisöäänestyksissä Raimo oli ensimmäisellä sijalla. Näin toteutui se, mistä Raimo 13-vuotiaana oli haaveillut: että laulaisi levyille ja hänen äänensä kuuluisi radiosta.

kuva: Timo Tervo

Raimo ja tuoreimmat voittopalkinnot.

Voittaja sai pokaalinsa ja mitalinsa, mutta myös levytyssopimuksen. Cd-levy julkistettiin Iisalmes-
sa Runnilla lokakuun lopussa. Lapsuuden pihapuu-
nimisellä levyllä on Raimon esittämänä viisi tut-
tua ja suosittua ikivihreää kevyen musiikin kappaa-
letta. Levyä voi ostaa suoraan Raimolta sähköpos-
tiosoitteesta [levytilaus.raimolta\(at\)hotmail.com](mailto:levytilaus.raimolta(at)hotmail.com). *

Unituoreen cd-levyn kansi.

Teksti: Juho Pekkala; kuva: Janne-Pekka Manninen Photography

Jokin aika sitten saimme median kautta tiedon surullisesta tapahtumasta ala-asteen liikuntatunnilla: nuori poika menehtyi saatuaan sairauskohtauksen, joka vaikutti selkeästi sydänperäiseltä. Virisi odotettu, mutta pitkälti vääriin asioihin pureutuva keskustelu koulujen liikuntatuntien turvallisuudesta ym. Mikä mahtaakaan olla peruskoulun liikuntatuntien perimmäinen idea? Ideaalitulanteessa niillä halutaan sytyttää mielenkiinto liikkumista ja liikuntaa kohtaan; mielenkiinto, joka kantaa aikuisuuteen ja läpi elämän. Jos tätä intoa ei ole syystä tai toisesta rakentunut vielä lapsena tai myöhemminkään, on kuitenkin lohdullista saada tietää, että koskaan ei ole liian myöhäistä aloittaa liikkumista elämäntapana. Liike on lääke. Lääke, joka yksiselitteisesti parantaa elämänlaatua, helpottaa moniin pitkäaikaissairauksiin liittyviä oireita sekä vähentää useista eri syistä johtuvia kipuja – myös nivelrikkokipuja, joilla aivan liian usein pyritään selittämään omaa liikkumattomuutta. Nivelrikon runtelemat polvet tai lonkat eivät välttämättä siedä kävelyä kovilla alustoilla, mutta aina on mahdollista löytää muu tapa liikkua – se voi olla kunto- tai ulkopyöräily, joka on polville erityisen hyvä tapa liikkua. Myös vesikävely tai –juoksu voi olla ratkaisu. Jos kloorivesi ei houkuttele, mielekkään tavan liikkumiseen voi löytää ryhmäjumpasta tai erilaisista kuntopiireistä, mikä osaltaan edistää myös sosiaalisten suhteiden ylläpitoa.

Joskus kymmeniä vuosia sitten sydänongelmista kärsiviä potilaita kehoitettiin jopa varomaan liikkumista. Nykyään on päinvastoin – mikään sairaus, etenkin sydänsairaus ei estä liikkumista, vaan sitä on nimenomaan harrastettava ja sillä on osoitettu luotettavissa tutkimuksissa jopa elinaikaa lisäävä vaikutus. Ja onpa elinaika mikä hyvänsä, on varmasti mielekkäämpää viettää elämänsä vähemmällä oireilla ja ylipäättään onnellisempana.

Liikunnan merkityksestä puhutaan nykyään jatkuvasti enemmän. Sitä pyritään tarjoamaan nimenomaan elämäntapana: ei pakkopullana, joka lähinnä koetaan vastenmielisenä. Käynti kaupassa kä-

Juho Pekkala

vellen auton sijaan tai portaiden käyttö hissin sijaan parantaa ja ylläpitää jo saatua suorituskyykyä kuin varkain. Hengästyminen päivittäin on suositeltavaa eikä hikoilustakaan ole haittaa – kun kokelee riittävän usein, siihen jää koukkuun.

Milloin sitten pitäisi huolestua omasta sydänterveydestään? Lähtökohtaisesti periaatteena voidaan pitää, että mikäli huomaa tavanomaisissa arkiaskareissaan tai vaikkapa tutuilla lenkeillään rasituksen tuovan mukanaan aiemmasta poikkeavaa hapenloppumisen tunnetta, puristavaa tunnetta rintakehällä, käsivarsissa tai vaikkapa kaulan alueella tai jos kokee selkeitä tykytysoireita, tajunnanhämmärtymistä, tajuttomuutta tai vastaavaa, se on aihe aina hakeutua lääkärin arvioon. Rintakipu, selkeästi pitkittyvä rytmihäiriön tunne tai levolla loppumaton hengenahdistus on aihe välittömään päivystykselliseen arvioon.

Kannustan tällä ensimmäisellä kirjoituksellani lehteenne kaikkia avoimin mielin lähtemään liikkeelle ja kaikkein mieluiten ulos raikkaaseen ilmaan. Omalla asenteella pystyy vaikuttamaan myös siihen, miltä liikkuminen tuntuu. Suorittamisesta ja pakosta ei ole kyse, vaan halusta rakentaa tapa. Kuten jo äitini lapsena niin monesti minulle totesi: ”Kylvä tapa, niitä tottumus. Kylvä tottumus, niitä luonteen.” Se toimii viisaana ohjeena moneen asiaan elämässä. Myös liikuntaan elämäntapana. *

Juho Pekkala on kardiologian erikoislääkäri ja toimii tällä hetkellä Lapin keskussairaalassa ja Oulun Sydänkeskus Oy:ssä.

Tervoset Pattijoella

Teksti: Reijo Norio

Tervoset ilmestyivät Pattijoelle Suomussalmelta alkuvuodesta 1900. Muuttoajoneuvona oli heinä-häkki, jota ajoi Beata-emännän serkku Tuomas Kyllönen. Perheen kuopus, parivuotias Saimi teki muuttomatkinsa perimätiedon mukaan turkkipussissa. Tuomas Kyllönen oli säveltäjä Timo-Juhani Kyllösen isänsän eno (ja Timo-Juhani taas on kolmen nuoren huippumuusikon Roozemanin sisarus-ten eno).

Perheen pää, vuonna 1865 syntynyt Juho Tervonen oli nimitetty vuonna 1891 Suomussalmen piirin maapoliisikonstaapeliksi. Hänen ansioluettelonsa mukaan hänet oli ”valtuutettu ja määrätty takavarikoimaan paloviinaa ja muita poltettuja tai tisleerattuja väkijuomia” eli polttamaan viinan-polttajia, pontikankeittäjiä. Ilmari Kiannon Ryysyrannan Joosepin päähenkilöä Jooseppi Kenkkusta vainosi tällaisen rikkeen takia poliisi Pirhonen, jonka esikuvana poliisi Tervosen on sanottu olleen.

Juho Tervosen sukujuuret johtavat Tervolan tilalle Oulujärven luoteiskolkkaan Jaalankaan, joka aikanaan kuului Paltamon pitäjään ja sittemmin Säräisniemeen, nykyiseen Vaalaan. Suvusta saa tietoja Tervosten sukukirjasta *Jaalangan Tervoset* 1998.

Se, että Juho Tervonen pääsi poliisiksi, mahtoi johtua siitä, että hän oli joutunut vakinaiseen sotalpalvelukseen vuonna 1887 ilmeisesti kolmen vuoden ajaksi. Tuota hän sai kiittää myös vaimonsa Beata Jaakolan löytymisestä. Juhon joukko-osasto oli leirillä Oulaisissa, missä taas pyhäjokinen talontytär Beata oli piikana sukulaistalossa. Miten lienevät nuoret löytäneet toisensa, mutta aviopari heistä tuli vuonna 1891. Beata vietiin savupirtin emännäksi Paltamon Kivesjärvelle Poronsaaren torppaan. Se mahtoi olla melkoinen olojen muutos pyhäjokiselle talontyttäreille. Beatan koko suku oli Pyhäjoelta, lähinnä Pirttikoskelta, ja siellä vilahtelevat nimet sellaiset kuin Ylisenoja Jaakola, Yli-

senoja Alatalo, Helaakoski, Nokela ja Ojala.

Vuonna 1900 Juho nimitettiin vanhemmaksi poliisikonstaapeliksi Salon nimismiespiiriin eli Pattijoelle. Siellä perheen ensimmäinen asunto oli kirkon takana, ehkä sittemmin kanttorilaksi muutuneessa talossa. Pian muutettiin Ojalan taloon, siihen mikä nyt toimii kotiseutumuseona. Poliisin viran ohella Juho toimi myös maanviljelijänä. Heillä oli peltoja Hiirisuolla, Komppaniassa ja luonnonniittyä Mansikkakarissa. Ojalasta muutettiin vuonna 1913 Eskolan taloon, Härkösen naapurustoon.

Suomussalmelta tullessa lapsia oli neljä eli Verner, Anni, Fanni ja Saimi. Pattijoella syntyivät Sofia, Hilja, Hilda ja Yrjö. Pojat jatkoivat maanviljelystä, Saimista tuli sairaanhoitaja, Hiljasta (Norio, sittemmin Vuola) kielten maisteri ja Hildasta (Männistö) kansakoulunopettaja.

Lapset saivat pienestä pitäen oppia työntekoon. Annin kerrotaan toimineen ”majaemäntänä” jo kuusivuotiaana. Koululaisten piti viedä lehmät laitumelle aamuvarhain kouluajanakin. Viherpeukalon vikaa on periytynyt lapsenlapsille asti. Kuorolaulusta on tullut tärkeä harrastus monessa polvessa. Suvun juhlatilaisuuksiin on syntynyt helposti neliääninen kuoro. Ainakin viidestä Juhon ja Beatan jälkeläisestä on tullut konsertoineita kuoronjohtajia. Taidemaalarin vikaa on ollut havaittavissa ainakin Hildalla ja Hiljalla sekä Hildan pojalla Paavo Männistöllä.

Juho Tervosta on luonnehdittu äkkipikaiseksi mieheksi. Jos joku nykypolven jäsen esittää päätäväisiä tai itsetietoisia ajatuksia, hän saa helposti kuulla, että ”häneen on pirahtanut Juho Tervosta”.

Omat mielikuvani isoisästäni rajoittuvat taipaukseen, jossa olin äitini Hiljan kanssa viemässä hänelle viinirypäleitä hänen kuolinvuoteelleen. Juho Tervonen kuoli vuonna 1936 kotonaan 71 vuoden ikäisenä.*

”Nyt tuntuu se kaikki kuin pahalta unelta” Tervon perhe sodan jaloissa 1918

Teksti ja kuvat: Hannu Tervo

Historian hämyssä muhineet asiat nousivat vahvasti esiin tänä vuonna, kun Suomen sisällissodasta tuli kuluneeksi 100 vuotta. Itsekin nyt monia eri näkökulmista kirjoitettuja kirjoja tästä sodasta ja sen tapahtumaketjuista lukeneena koetan ymmärtää, mitä tapahtui: miksi veli nousi veljeä vastaan, miksi viha ja julmuus nousivat käsittämättömän suuriin mittoihin? Paitsi, että sota tuotti paljon elämänsä menettäneitä, se kosketti kaikkia suomalaisia, tavalla tai toisella. Sota oli alusta loppuun tragediaa, koko kansan synti.

Tässä kirjoituksessa käsittelen sadan vuoden takaista sota-aikaa isoisäni **Yrjö Tervon** perheen kannalta sen materiaalin pohjalta, mitä 100 vuoden jälkeen talteen on jäänyt. Materiaali koostuu eräistä isoisäni tallentamista asiakirjoista sekä hänelle rintamalle lähetetyistä kirjeistä, jotka tätini **Riitta Tervo** ystävällisesti on luovuttanut minulle. Lisäksi käytössäni on ollut vaarini vanhimman sisaren Sallin tyttären **Eva Ihamuotilan** mainiot sukukronikat *Kerrontaa eräistä Tervoista, Ihamuotiloista ja vähän muustakin ja Silloin ennen*, joiden ansiosta nämä muutaman sukupolven takaiset ihmiset ovat heränneet mielessäni henkiin, olen nyt muutakin kuin vain nimiä sukutaulussa.

Objektiivisesti katsoen sota-aika koetteli Nokialla lapsuuttaan viettänyttä Tervon opettajaperheen lapsia lempeästi siitä huolimatta, että monet heistä asuivat sodan ehkä pahimmalla taistelupaikalla, Tampereella: kukaan ei kuollut, kukaan ei haavoittunut tai virunut vankileirillä missään vaiheessa. Isoisääni lukuun ottamatta perheen muut jäsenet elivät sota-aikana siviilin elämää aivan sodan loppuaikaa lukuun ottamatta, suurin osa siis Tampereen seudulla. Siitä huolimatta huolta ja kärsimystä oli paljon, minkä jäljelle jääneet kirjeet hyvin kertovat.

Aloitin kertomalla keitä perheessä oli ja missä he olivat sodan alkaessa.

Monilapsinen opettajaperhe Nokialta

Sotkamosta Jyväskylän seminaarin opintielle läh-

tenyt **Jussi Pekka Tervo** oli toiminut Nokialla opettajana vuodesta 1876 lähtien, aluksi Nokian tehtaan perustamassa koulussa ja vuodesta 1901 lähtien Kankaantaan koululla. Naimisiin hän oli mennyt v. 1877 **Ida Josefina Sjödahlin** kanssa. Perheeseen syntyi yhteensä 10 lasta, joista kaksi kuoli jo pienenä. Vuonna 1894 syntynyt isoisäni Yrjö oli toiseksi nuorin perheessä, hännänhuippuna kolme vuotta myöhemmin syntynyt Elma.

Jussi Pekka Tervo ja hänen puolisonsa Josefina (o.s. Sjödahl).

”Papan koulun” päätyttyä Nokialla lahjakkaat lapset lähetettiin oppikouluun Tampereelle, kukin vuorollaan. Kun yhä useampia sisaruksia siirtyi Tampereelle, heille vuokrattiin oma huoneisto. Perheen vanhin sisar **Salli** piti nuorempiaan kurissa ja nuhteessa aina vuonna 1912 tapahtuneeseen avioitumiseensa saakka.

Sodan alkaessa vuoden 1918 tammikuun lopussa Jussi toimi edelleen opettajana asuen yhdessä Josefinansa kanssa Nokialla Vihnusjärven rannalla sijainneella Kankaantaan koululla, nyt jo kahdestaan. Lapsista Salli perheineen asui myös Nokialla ja Finlaysonin konttoritöissä ollut vanhin poika **Eino** Tampereella samoin kuin edelleen yhdessä asuvat Pellavatehtaan konttorissa työskennelleet tyttäret **Aino** ja **Elsa**. Toiseksi vanhin poika **Ilmo** oli lähtenyt merille edeten merikapteeniksi saakka ja oli sodan melskeistä pois koko vuoden 1918. Perheen **Jukka**-poika oli lähtenyt keskikoulun jälkeen farmasia-alalle toimien apteekinhoitajana Uudellakirkolla Karjalassa. Nuorin lapsi, **Elma** oli

ylioppilaaksi tulonsa jälkeen lähtenyt Pohjanmaalle, Lapualle, josta hän oli saanut ”pankkineidin” paikan.

Elma, Jukka, Yrjö ja Eino Tervo.

Yrjö

Yrjö oli myös käynyt oppikoulua Tampereella, mutta hänet oli erotettu Tampereen reaalilyseon neljänneltä luokalta, kun hän oli heittänyt venäjänopettajansa (’ryssänopettajan’) paperikoriin. Sitä, oliko kyse enemmän opettajasta vai hänen opettamastaan vihatusta aineesta, ei tarina enää kerro. Tämän jälkeen Yrjö lähti maanviljelysoppiin käyden Ahlmanin maamieskoulun ja vuosina 1913-1915 Mustialan maamiesopiston. Sodan alkaessa hän työskenteli Vanha-Tuusjärven kartanon tilanhoidtajana Heinolassa.

Yrjö oli jo muutamaa vuotta aikaisemmin pyrkinyt kovasti Saksaan jääkärikoulutukseen. Yrjön täyttämän Vapaussoturien elämäkerrasto -lomakkeen mukaan hän—salaisen kutsun käydessä—

Yrjö Tervo v. 1918.

yritti kahdesti helmikuussa 1915 lähteä Saksaan. Ensimmäinen yritys oli laivalla Reposaaresta, mutta laiva joutui palamaan takaisin jäästeiden takia. Toinen yritys oli maitse Tornion kautta, mutta hän jäi kiinni eikä päässyt silloinkaan.

Samalla lomakkeella Yrjö kertoo myös, kuinka hänen Nokian lapsuuden kodissaan oli säilytetty suurta joukkoa aktivistien hankkimia Grafton-kiväärejä ja patruunoita. Oliko säilytys Yrjön ajatus – tuskinpa vain, sillä kiväärit tulivat maahan 1905. Oliko sitten takana Yrjön isä, pitäjän arvos-tettu kansakoulunopettaja J. P. Tervo vai Yrjön vanhemmat veljet - sitäkään tarina ei enää kerro. Se tieto on kuitenkin säilynyt, että Yrjö vei osan kivääreistä Heinolaan 1916, ja sieltä edelleen 1918 Sysmään sotatantoreelle.

Sota alkaa

Sodan alkuvaiheessa suurin osa Tervon perheen jäsenistä oli punaisten rintamalinjojen takana, Nokialla, Tampereella ja Uudellakirkolla. Sen sijaan perheen nuorin tytär, Elma oli Lapualla valkoisten hallitsemalla alueella. Yrjön silloinen kotipaikka Heinola oli vielä sodan alkuvaiheessa ei-kenenkään maata. Yrjö lähti valkoisten puolelle ja liittyi 6. helmikuuta Sysmän suojeluskuntaan, sen ratsuosastoon - hevosmiehiä kun oli. Uudellakirkolla asuva Jukka oli tullut Tampereelle jossain vaiheessa kevättä. Elma kertoo tästä Yrjölle eräässä kirjeessään:

Ihmeenä saan kertoa sinulle, että Jukka on ollut Tampereella koko pommituksen ajan. Hänellä kävi olot U:kirkolla kireiksi, joten hän tekosyillä, erään punakaartin johtomiehen seurassa tuli T:lle ja on nyt tähän asti ehjin nahoin suoriutunut. (18.4.1918)

Vaasan senaatti oli antanut lain yleisestä asevelvollisuudesta ja kutsunnat olivat alkaneet valkoisessa Suomessa jo helmikuun loppupuolella. Tampereen valtauksen jälkeen sekä Jukka että Eino pyrkivät vastaamaan kutsuun. Jukka oli koulutuksessa Jyväskylässä ja Elsan erään kirjeen mukaan oli sen jälkeen Mäntyharjun rintamalla Uudenmaan rakuunoissa. Einokin pyrki jääkäriyhtymään, mutta Ainon mukaan häntä ei ole päästetty tehtaalta. Hän oli kylläkin vartiopalveluksessa.

Aino epäileekin eräässä kirjeessään, että Eino ei pääse ollenkaan rintamalle.

Yrjö oli perheen pojista ainoa, joka oli taiste-
luissa alusta lähtien koko sodan ajan. Mitä Yrjö
sitten teki rintamalla? Jääkärikapteeni ja piiripääl-
likkö Ekholmin Mikkelissä 20.3.1920 antamassa
todistuksessa todetaan seuraavasti:

*”Täten todistetaan, että tilanhoitaja Yrjö
Fredrik Tervo Mikkelin läänin Heinolan pi-
täjän Tuusjärven kylästä on ottanut osaa
1918 vuoden Vapaussotaan lähettinä silloi-
sesta Sysmän pataljoonasta ja on ollut vihol-
lisen tulen alla Savon ja Kouvola-Kotka-
Haminan taisteluissa.”*

Perimätieto taas kertoo, että Heinolan rintamal-
la Yrjö oli ensimmäinen valkoinen, joka ratsasti
punaisilta vallattuun Heinolaan.

Kaikuja sisaruksilta ja vanhemmilta

Nokialla asuvalle vanhemmille samoin kuin Tam-
pereella asuville sisaruksille kevät 1918 oli epätie-
toisuuden ja kovan koettelemuksen aikaa niin kuin
suomalaisille ylipäättäänkin, olivatpa he valkoisia,
punaisia tai siltä väliltä. Opettaja Tervo samoin
kuin hänen jälkikasvunsa oli epäilemättä val-
koiseksi leimattu punaisella Tampereen seudulla.

Juuri 20 täyttänyt Elma eli perheestään eristet-
tynä Lapualla. Rintamalinjojen välillä tieto ei kul-
kenut. Tämän takia kevät oli hänelle ehkä rankin.
Elma oli aluksi kirjeilytydessä Tikkakoskella asu-
van enonsa ja kummisetänsä, tehtaanjohtaja John
Sjödahlin kanssa, jonne kirjeet kulkivat. Eno oli
myös kirjoittanut Yrjölle, kun oli saanut tietoonsa
sisarenpoikansa liittyneen suojeluskuntaan, vuo-
laasti kiittäen ja kannustaen Yrjöä tästä. Hän kir-
joitti Yrjön perheestä seuraavasti:

*Omaisistasi en ole kuullut mitään, toivon
kuitenkin, että äitisi ja isäsi voivat hyvin ja
elävät rauhallisesti niin kuin siskosikin Tam-
pereella. En usko, että syy on olla levoton
heidän puolesta, sillä eivät he ole rikkaita ja
eivätkä ole eläneet niin, että olisivat vetä-
neet punaisten huomiota itseensä.
(27.2.1918)*

Samassa kirjeessä hän myös kertoo saaneensa
kirjeen Elmalta, joka ”oli vähän surullinen, kun ei
ollut kuullut omaisistaan mitään”. Elmaa lohdut-
taakseen hän liitti seuraavaan kirjeeseensä Yrjön
Tikkakoskelle lähettämän kirjeen. Elma kirjoittaa-
kin Lapualta heti Yrjölle:

*Rakas, rakas Yrjö! Sain tänään Enolta kir-
jeen, jonka ilahuttavimpana uutisena oli,
että sinä olet päässyt hengissä noitten lur-
justen kourista ja saat tällä puolen rintamaa
auttaa vapautustaistelussa. ... Me kaksi per-
heen nuorinta vesaa olemme siis tällä puo-
len rintaman. Kunpa saisimme lisää ket-
juumme. Olen luullut olevani yksin, mutta
nyt olet täällä sinäkin. Elämä näyttää taas
paljoa, paljoa hauskemmalta. Minä luulin,
että sinä ensimmäisenä meistä menet, mutta
kirjeesi nähtyäni minun täytyi kiittää Luojaa
uskot tai et. (1.3.1918)*

Elma ei edelleenkään saa Yrjöltä postia eikä
tiedä miten Nokialla ja Tampereella vanhemmat ja
sisarukset pärjäävät: ”Mahtaako koti enää olla-
kaan pystyssä, saako enää koskaan nähdä kaikkia
rakkaita? Tuskinpa vaan.” Elma kirjoittaa Yrjölle
monia kirjeitä vastauksia saamatta. Sitten riemas-
tuttavasti hän saa maaliskuun 20. päivänä kirjeen
Yrjöltä, johon hän vastaa, myös Lapuan kuulumi-
sia kertoen:

*Koko viime viikko on ollut yhtä surun aikaa
täällä Lapualla. Kaksi joukkojemme urheata
päällikköä kaatui Länkipohjalla. ... Nyt mi-
näkin olen nähnyt ensimmäiset kuolleet elä-
mässäni. Ehkä on koulutusta; mistä tietää,
kuinka monta on kotona kun sinne pääsen.
... Sotatoimet lähestyvät Tamperetta hirveäl-
lä voimalla. Odotan jännityksellä ensimmäi-
siä tietoja kaikista kotolaisista. Niin kauan
kun ei vielä tiedä mitään täytyy koettaa py-
syä rauhallisena. ... (24.3.1918)*

Samassa kirjeessä hän haikeana muistelee lap-
suuskodin onnea samalla tulevaa peläten:

*Meillä on kohta pääsiäinen tulossa. Muistuu
mieleen kaikki hyvät kotona; keinut, hypin-*

laudat, mämmit, munat ja ennen kaikkea omaiset ja samalla tulee niin kauheasti surku niitä, jotka ovat siellä. Miten mahtaa meidän koti olla revitty ja runneltu. Mutta sekään ei olisi mitään jos vaan olisivat hengissä siellä. Kyllä nyt osaa antaa kodille, vanhemmille, sisaruksille ja vielä syntymäpaikallekin niille kuuluvan arvon. ... Kunpa sinä säilyisit kuolematta sitä toivon. (24.3.1918)

Tampereen valtauksen jälkeen Elma pääsee käymään kotonaan ja toteaa onnellisena kaiken olevan kunnossa. Tampereella asuvat sisarukset Elsa ja Aino kirjoittavat Puutarhakatu 28:n kodistaan Yrjölle. Ensin Elsan kirjeestä:

Elma käväisi kotona ja kertoi hän sinusta ja kyllä oli hauskaa kuulla, että vielä elät ja hengität ja että sinulla on ollut vaikeita ja jännittäviä tehtäviä. Olemme täällä olleet aivan epätietoisia kohtalostasi. ... Kyllä olemme saaneet elää ihmeellisiä aikoja nyt. Epätoivoa, epäuskoa, voimatonta raivoa, halveksimista, pettymystä, levottomuutta punasten aikana, mutta kyllä oli riemu sitä suurempi valkosten vallatessa Tampereen. ... Kirjeen sävystä olet tietenkin jo huomannut, että kaikki on täällä paremmin kuin konsanaan uskaltaa toivoa. Ei ryöstöjä, ei tulipaloa, ei murhia, ei särkymisiä mitään meidän perheessä ja niin monet kun ovat kadottaneet kaiken, sekä hengen että omaisuuden. Mamma ja pappa olivat äärettömän levottomia koko pommituksen ajan. Eikä se hauskaa ollutkaan, mutta pommeja pahemmin vaikutti punakaartilaisten spioneeraaminen. Nyt tuntuu se kaikki kuin pahalta unelta. ... Nokiassa kävi myöskin kaikki aivan arvaamattoman nopeasti, niin että koko Pirkkala miltei säästy. ... Olen sinua niin paljon ajatellut ja on ollut oikein ikäväkin, mutta iloinen olen kun Elmalle lähettämistäsi kirjeistä sain huomata, että tämä sota-homma sinua henkisesti virkistää vaikka ruumiillisesti väsyttäisikin. (19.4.1918)

Vanhemmat Nokialla ja sisarukset Tampereella

olivat lopputaisteluissakin säästyneet kellareihin piiloutumalla. Elma kirjoittaa Lapualta:

Punikit olivat Nokiasta paenneet niin nopeasti, että eivät kerinneet mitään hävittää, eikä liioin ampuakaan. Kellarissa olivat kylä olleet, mutta aivan turhaan, sillä vain yksi panssarijuna oli radalta kuuliansa ruiskuttanut. ... Tytöt olivat koko Tampereen piirityksen ajan kaupungissa, milloin omassa poksissaan, milloin Einon kellarissa. Ainolle tuli kerran kauhea kiire Einon puolelle, kun meidän kadun kulmaan tuotiin tykki. (18.4.1918)

Elsa kirjoittaa Tampereelta:

Elämä alkaa jo mennä vahaan menoonsa. Ei enää kuulu tykin jyskekään Lempäälästä. (24.4.1918)

Myös Aino Elsan ohella yltyy kehumään veljensä toimintaa:

Rakas Yrjö, luin ilokseni Elmalle kirjoittamiasi kirjeitä hänen täällä käydessään. Tuntuu niin sanomattoman hauskalta, kun sinä olet ollut alusta pitäen mukana, uskaltanut kaikki maan ja kansan hyväksi. ... Sinä olet, veliseni, juuri niin kuin pitääkin, uljas ja rohkea. (19.4.1918)

Perhe on taas yhdessä, mutta ”uljas ja rohkea” Yrjö edelleen rintamalla. Hänestä ei taaskaan kuulu mitään pitkään aikaan, kaikei senkään vuoksi, että hän on suorittamassa hänelle annettua komennustehtävää punaisten rintamalinjojen takana Kymijoen eteläpuolella. Tehtävänä oli saada ensimmäinen yhteys saksalaisiin joukkoihin, joiden piti olla Arrajoen kartanossa Uudenkylän asemalta pohjoiseen. Yrjö pääsi onnellisesti punaisten rintamalinjojen taa, mutta ei ehtinyt saada saksalaisiin yhteyttä, sillä he olivat perääntyneet Uudenkylän aseman eteläpuolelle. Elsa kirjoittaa vappuna postikortin:

Rakas Yrjö. Kyllä olet aivan armoton, kun et mitään hiisku. Täällä olemme aivan kauhe-

asti levottomia. Tänään on vappu, mutta ei sitä lainkaan täällä ”fiirata”, joku on sentään pannut valkean lakin päähänsä. (1.5.1918)

Aino kirjoittaa kertoen heidän yhä olevan odottavalla kannalla.

Kunhan vähäsen edes tietäisi minne olet nyt lähtenyt. ... Kevät on pitkällä ja maalla tuntuu suloiselta, kun on kerrankin päästy vapaiksi ryssistä ja huligaaneista. On vain sanomattoman surullista ajatella millä hinnalla ja tuntuu kuin ei olisi oikeutta iloita kevästä kun on niin paljon monella murhetta. (3.5.1918)

Mutta selviäähän se Yrjö sieltä, ja olot vähä kerrassaan palaavat uomiinsa.

Aino, Elsa ja Elma Tervo (vasemmalta oikealle). Kuva on otettu vappuna 1919 eli vuosi on jo kulunut sodasta ja ylioppilaslakitkin ovat komiasti päässä.

Miten sota ja epävakaa aika kestettiin?

Edelliset katkelmat sisarusten kirjeistä valottivat hieman, millaista oli olla siviilinä jaetussa Suomessa. Sitä, mitä perheen miespuoliset Eino ja Jukka tekivät ja miten toimivat Tampereen vielä ollessa punaisten hallinnassa, eivät jäljelle jääneet dokumentit enää kerro. Aino kuitenkin toteaa kirjeessään, että ”Jukkaa ja Einoakaan eivät punaiset vieneet, vaikka vaara uhkasi”. (19.4.1918)

Eva Ihamuotila kertoo ”Silloin ennen” – kirjassaan elävästi siitä, miten hänen isänsä ja siis Sallin

aviomies, Nokia-kartanon tilanhoitajana toiminut Frans piilotteli punaisia. Hän ei kuulunut aktiivisesti suojeluskuntaan, mutta valkoisena vaaravyöhykkeessä, kun melkein koko kartanon työväki kuului punaisiin. Silloin 4-vuotiaan Evan mukaan isä hävisi joksikin aikaa kotoa keväällä 1918. Jälkeenpäin hän kuuli isän oleskelleen kartanon voutin asunnossa, josta häntä ei osattu etsiä, koska voutikin oli punainen ja lähtenyt mukaan sotaan. Isällä ja äidillä oli koko ajan yhteys, sillä voutin ja tilanhoitajan asuntojen välillä oli puhelin. Eva kertoo muistavansa lähtemättömästi sen hetken, kun harmaatakkiset miehet valkoisine käsivarsinauhoinen ratsastivat kartanon pihalle: ”Itkettiin ja riemuttiin. Minun näkökannaltani kaikki paha oli ohi – isä palasi kotiin, pelko ja ahdistus oli pois.”

Toinen kertomus liittyy pappaan, Jussi Pekkaan. Eri puolilta lukemieni kuvausten perusteella Jussi Pekka oli tyypillinen Uno Cygnaeus-ajan aatteiden mies. Opettajana hän oli kaikessa mukana, mitä (Pirkkalan) pitäjällä tapahtui. Hän oli perustamassa raittiusseuraa, kuoroa, kirjastoa ja toimi monissa kirkollisissa ja kunnallisissa luottamustoimissa, mm. tilattoman väestön lainarahaston hoitokunnassa. Hän perusti myös vaimonsa Josefiinan kanssa koulukeittolan, joka oli ensimmäisiä Suomessa. Tähän hän keräsi varoja eri tahoilta, järjestämällä mm. yhdessä perheensä kanssa musiikki- ja näytelmäiltamia. Artikkelissa ”Muistoja isästäni” Nokia ennen ja nyt - julkaisussa vuodelta 1946 hänen tyttärensä Elsa Tervo kirjoitti asiasta näin: ”Lapsirakkaat isä ja äiti eivät voineet nähdä lapsia nälkäisinä heikkojen tai olemattomien eväiden varassa...”.

Elsa Tervo kirjoittaa edelleen Jussi Pekan olleen luonteeltaan vaatimaton ja pyyteetön aatteiden mies, jolla oli ”ihmeellinen sisäinen rauha”. Sitten sisällissodan aikana punaiset vaativat hänen erottamistaan, joka Elsa Tervon mukaan ”haavoitti isää kuolettavasti, varsinkin kun hänen piti vetäytyä eläkkeelle ja toteuttaa kauan hautomansa aie kirjoittaa elämänsä muistelmat”. Pirkkalassa koulut pakotettiin toimimaan, mutta niiden työrauhaa ja opettajien vapautta häirittiin kotitarkastuksilla ja uhkauksilla. Eva Ihamuotila kirjoittaa samasta ajasta näin: ”Näihin aikoihin Pappa oli

kansalaissodan murtama mies. Eräät hänen rakkaista oppilaistaan olivat tehneet Nokialla hirmutekoja, joita Papan oli mahdoton käsittää.” Elsan mukaan Jussi Pekka ei koskaan saavuttanut sodan jälkeen entistä sielunrauhaansa ja hilpeyttänsä takaisin. Hän kuoli v. 1920.

Sisällissodan jälkeen, vuoden 1918 syyskuussa Yrjö aloitti asepalveluksen, mutta se keskeytyi

kun hän vuoden 1919 tammikuussa lähti vapaaehtoisena Viron Vapaussotaan liittyen Pohjan Poikiin. Retki päättyi haavoittumiseen. Tästä olen kirjoittanut enemmän Elämäntarina-lehdessä (2018/1: *”Ei sitä aina hurjuus veressä kiehu” – Yrjö Tervon tarinaa sadan vuoden takaa*).*

Tervon perheen jäseniä tyylikkäinä joskus 1930-luvulla. Vasemmalta Yrjö, Aino, Josefina, Salli ja Elma.

Terveisiä toimituksesta

Lämpimät kiitokset kaikille teille, jotka olette avustaneet kirjoituksillanne ja kuvillanne tätäkin Tervaksien numeroa! Toivomme, että edelleen lähettäisitte lehteemme sekä suvun historiaa että nykypäivää koskevia kirjoituksia, muistoja ja kokemuksia elämän varrelta, esivanhemmista, lapsista. Ne voivat olla runoa, pakinaa, kronikkaa, mitä tahansa, mikä kirjoittajan ilmaisutapaan parhaiten soveltuu.

Sähköisessä muodossa olevat aineistot (esim. Word-tiedostot) pyydetään toimittamaan sähköpostilla osoitteella

kirsti.tervo@gmail.com

Muut materiaalit voi lähettää perinteisesti postin kautta osoitteella

**Tervakset
Kirsti Tervo
Rastaantie 44
70340 Kuopio**

Pikkukuovi-kuva voitokas Sveitsissä

Teksti ja kuva: Ari Tervo, Kajaani

Olen vuosittain osallistunut muutamiin luontovalokuvakilpailuihin Suomessa ja Euroopassa. Keväällä 2018 laitoin kuvia kansainväliseen lintukuvakilpailuun Sveitsiin. Kisan järjestäjä oli Swiss Ornithological Institute (Sveitsin lintutieteellinen instituutti). Edellisenä vuonna yksi kilpailuun osallistuneista kuvistani pääsi sen finaaliin ja sitä kautta kuvakirjaan. Tämä kirjan sain itselleni. Se julkaistiin saksan- ja englanninkielisenä tekstinä. Se oli mukava muisto itselle. Näin ollen odotin mielenkiinnolla mitä tämä vuosi toisi tullessaan.

Syyskuun 2018 alussa sain tiedon, että neljä minun ottamaani lintukuvaa oli päässyt tämän vuoden finaaliin. Olin jo siihen tyytyväinen ja ajatukseni siirtyivät kirjaan, jonka tulisin taas saamaan - tällä kertaa neljän kuvan kera. Pian tuli ilmoitus sähköpostiini, että yksi kuvistani oli voittajakuvien joukossa. Hieman jäi epävarmaksi tuo ilmaisu. Sähköpostin lopussa oli maininta, että en saa paljastaa sijoitustani ennen 21. syyskuuta klo 09.00, jolloin oli kilpailun virallinen tulosten julkistamishetki.

Katselin 21. syyskuun illalla kyseisen kilpailun nettisivuja ja huomasin ilokseni, että olin voittanut yleiskuvien sarjan. Kilpailussa oli kolme sarjaa aikuisille eli 1. yleiskuva linnusta, 2. tunteita herättävä kuva linnuista sekä 3. toimintakuva linnuista. Nuorille oli oma sarjansa. Kaikki aikuisten sarjavoitot tulivat suomalaisille, mikä todistaa Suomen luontokuvaajien tason. Koko kilpailun

parhaan lintukuvan nappasi kuitenkin saksalainen luontokuvaaja. Kilpailuun lähetettiin lähes 7000 kuvaa ja osanottajia oli 17 eri maasta. Mukana oli paljon ammattilaisia, joten sarjavoitto lämmitti mieltäni kovasti. Palkintoa ja kirjaa odottelen vielä tätä kirjoittaessani. Kuvaukseen liittyvä palkinto on tulossa - ilmeisesti valokuvakamera tai objektiivi.

Sarjavoiton tuoneen valokuvan otin kesäkuussa 2016, jolloin olin Suomussalmen Pesiön Markonsuolla. Kesäkuun alussa tuolla suolla olivat tupasvillat juuri parhaassa kukassaan ja pikkukuovit lensivät siellä soidintaan. Olen mieltynyt vastavalokuviin ja päätin, että juuri sellaisia kuvia otan illalla ennen auringonlaskua. Muutama yritys meni pieleen, mutta pian huomasin, että pikkukuovi lensi ohitseni ja laskeutui juuri vasten aurinkoa. Otin pitkän sarjan valokuvia ja sain haluamani. Tupasvillat loistivat suolla kuin kynttilät ja ilta-aurinko paistoi linnun siipien läpi. Tunnelmaa hain tällä kertaa reissulta kuviini ja mielestäni siinä onnistuin.

Palkittuja sekä muita finaalikuvia voi katsoa tästä linkistä:

<https://photo.vogelwarte.ch/en/galerie-2018/>.

Näillä nettsivuilla palkittuja kuvia klikkaamalla hiirellä kuva aukeaa isommaksi ja kuvan alla on kuvaajaesittely - tosin englanninkielisenä. *

Voittoisa kuva pikkukuovista s. 27. ▼

Seuraava sukukokous 3.8.2019 Kajaanissa.

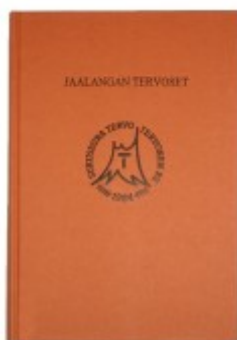
Tervetuloa!

Tarkemmat tiedot jäsenkirjeessämme ja nettisivuillamme kesällä.

SUKUSEURAN TUOTTEITA MYYNNISSÄ!

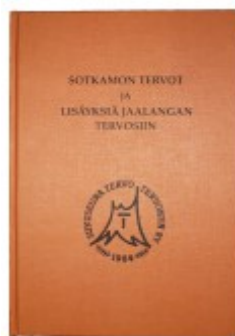
Sukukirja
Jaalangan Tervoset
50 €/kpl

Pinssi, metalli 5 €/kpl

Sukukirja
Sotkamons Tervot ja lisäyksiä
Jaalangan Tervosiin
60 €/kpl

Kynä 4 €/kpl

Avaimenperä,
metalli 6 €/kpl

Lippis 12—14 €/kpl

Lisäksi myynnissä on logolla varustettuja T-paitoja 12 €/kpl, kynttilöitä 7,50 €/kpl ja kangaskasseja 4,50 €/kpl. Tilauksiin lisätään lähetyskulut.

Tilaukset ja tiedustelut: tervojuhae@gmail.com tai p. 044 240 2802

Sukuseuran vuosikokous lauantaina 29.7.2018 Sotkamossa

Valokuvat: Hannu Mustonen

Sukuseuralaisia kokouksessa. ▲

Sotkamon kokoukseen osallistuneiden ryhmäkuva. ▼

Sukuseuran vuosikokouksen puheenjohtajan toimi Markku Keijälä ja sihteerinä Tarja Tervo-Heikkinen (kuva ylhäällä). Seuran esimies Timo Tervo esitteli kokouksessa seuran toimintaan liittyviä asioita (alakuva).

